

Petr Borkovec
Zlodějíček

Unterwegs, beim Gehen, morgens,
das Papier drückte ich gegen die
Wand eines Hauses.

Petr Borkovec
Zlodějíček

fra

Petr Borkovec (1970) se narodil v Louňovicích pod Blánkem, žije v Černošicích u Prahy. Vydal dvanáct knih básní, krátkých próz a zápisků. Překládal poezii Vladislava Chodaseviče, Vladimira Nabokova aj. S Matyášem Havrdou přeložil Sofoklova *Krále Oidípa* a Aischylovu *Oresteiu*.

Petr Borkovec
Zlodějíček

Od téhož autora ve Fra
Vnitrozemí. Vybrané a nové básně
1990–2005, 2005
Berlínský sešit/Zápisky ze Saint-Nazaire, 2008
Milostné básně, 2013

Překlady

Jurij Odarčenko, Verše do alba, 2005
Liāna Langa, Sešit antén, (s Pavlem Štollem), 2010

Edice

Antologie současné lotyšské poezie,
(s Pavlem Štollem a Martou Dzilumou), 2006
Šest slovenských básníků, 2013

Petr Borkovec
Zlodějíček

Petr Borkovec
Zlodějíček

Fotografie na obálce

Aleksandra Vajd, Hynek Alt,

Sodium Orange, 2012

(Immer dachte ich, dass alle Strassenlichter
in Berlin grün sind. Sie sind es nicht.

In manchen Bezirken im Westen gibt es viele grüne,
aber im Osten sind sie Orange. Wie in Prag.)

Jako eknihu vydalo roku 2014 Fra,

Šafaříkova 15, 12000 Praha 2,

fra@fra.cz, www.fra.cz

Elektronické vydání první

© Fra, 2008, 2014

Text © Petr Borkovec, 2008, 2014

Cover photo © Aleksandra Vajd, Hynek Alt, 2012

Author photo © Radek Brousil, 2012

ISBN 978-80-87429-54-9

ISBN 978-80-87429-85-3 (Pdf)

ISBN 978-80-87429-86-0 (ePub)

ISBN 978-80-87429-87-7 (Mobi)

Obsah

Berlínský sešit	
Nahota a záhyby látky	11
Na konci bulváru	15
Henriettenplatz	19
Před sněhem	23
Alba	27
Café-Brasil	29
Hochmeisterplatz	31
Průvodce po Kantstrasse	35
Westend	37
Větev, Wannsee	41
Die kleine Weltlaterne	43
Probírka, Storkwinkel	47
Akvárium	49
Ostrov Usedom	53
Seminář	55
Paul Leibkühler, Chlapec s rybou, Kissinger Platz, Wilmersdorf	63
Wannsee	65
Léon-Jessel-Platz	69
Tulačka	75
Storkwinkel 12	79
Hák	81
Zlodějíček	85
Zápisky ze Saint-Nazaire	
Strofy	91
Náušnice	123
<i>Voda přílivu nabíhá</i>	127

Berlínský sešit
2003

Janě Kleňhové a Tomáši Glancovi

Nahota a záhyby látky

„Z berlínské ulice je vidět na měsíc, v berlínských ulicích dlouží se lidský stín,“ psal před osmdesáti lety ruský exilový neoklasicista Vladislav Chodasevič v básni o nočních tazích větrnými ulicemi „macechy ruských měst“. Bloudili tenkrát v trojici – Chodasevič, Nina Berberovová, Andrej Bělyj. Já jsem v Berlíně sám a nevyházím. Ale stipendijní byt na samém konci Kurfürstendammu je rozlehlý, protahuje jím, je plný dlouhých lidských stínů a doznívajících kroků, se smaragdovým bodem měsíce pod pětimetrovým stropem.

Stručně řečeno sestává ze čtyř koupelen a jídelny pro čtrnáct stolovníků. V jídelně proti sobě bojovně tikají dvoje nástěnné hodiny a v zrcadle na příborníku, které má tvar nízkého komolého jehlanu, se vedle stolové desky a židlí v přijatelném měřítku odrážejí čtyři zrůdné dětské jídelničky. Trnož stolu, tučná a vyřezávaná, vypadá jako srna napnutá k vyvrhnutí. Jistě, pouze na první pohled. Při podrobnějším průzkumu se mění v jiné zvíře. Okno do dvora mezi bloky a hubený trojramenný lustr na krátkém řetězu jsou na tom, pokud jde o světlo, mizerně a většinu dne, máme teprve září, si dojemně pomáhají. Gigantický Stadtplan, který jsem pověsil na jednu z prázdných stěn, zrcadlo z žádného úhlu nezabírá. Z kvarteta koupelen (možná tu býval penzion) se užívají jen dvě, třetí slouží jako skladiště, ze čtvrté je

prádelna. Ale já pro tenhle text pustím sprchu v té třetí a budu se chvíli dívat, jak pod jemným proudem hnědnou krabice s výtisky románu některého z minulých stipendistů, jak prosakují, bortí se a romány pleskají o dlaždice. Pak se zasunu do štěrbin mezi žehlicím prknem, sušáky na prádlo a hliníkovými štaflemy, kolem sloupku vyřazených květovaných stínidel se natáhnu pro mýdlo a přidám horkou vodu. Zatahnu gumovou plentu. Jsou nějaké důkazy, že jsem tu kdy byl?

V přiděleném bytě stopuji svého předchůdce. Ten mexický prozaik se s oblibou koupal ve vaně obložené svíčkami v rudých pouzdrech (jsou jich tu desítky a vypadají jako votivní) a často smažil. Lepkává poleva čpící kořením se mi zažrala do prstů. Měl nejspíš dceru, nebo dvě – každý den objevím pod nábytkem dívčí sponku ve smotku prachu. Dávám si jednu z nich do vlasů, prohlížím se v zrcadle příborníku, lehám si v dětském pokoji, pak se dívám z okna. Dnes večer zapršelo do kaštanu ve dvoře. V protějším neosvětleném okně stála starší žena a modlila se. Několikrát se vrátila, při modlitbě si upravovala vlasy, rovnala závěs, několikrát se zadívala přímo na mě. Několikrát jsem se vrátil, sledoval její úzkostný výraz, přál si, aby zmizela. V noci jsem četl antologii básní napsaných na této adrese o této adrese. Na ženu modlící se v protějším okně jsem narazil dvakrát – jednou drží v ruce svíci a na rameni jí dřepí korela (volný verš, autorka Američanka), podruhé ji autor trochu omladil a pojednal

jako manýristickou rytinu (Maďar, sonet). Pokoj za jejími zády zdobí tedy prapodivné trofeje a zdejší byt je podivuhodná past, do které jsem bez veškerého boje padl.

Ale teď je ráno. Zbořil jsem domy kolem, všechna osvětlená i neosvětlená okna – vpravo se rozzářila dálnice, vlevo shluk malých jezer (Kleine Grunewaldseenkette) se slibnými jmény Hubertussee, Herthasee, Královské jezero, Dianino jezírko. Hejno otáčivých trysek tam kropí travnatou pláž, voda pleská o právě vyměněné pytle v odpadkových koších. Opodál, na Henriettenplatzu, se z kašny noří monstrózní hlava říčního boha, možná samotného Ókeana. Stojím nahý u okna, zpola zakrytý záhyby závěsu a na ničem kolem nemám účast. Slastně zabírám všechna místa a žádné. Jako nějaký mladší, drzý bůh. Měním masky. A mám čas.

14. září 2004

Na konci bulváru

Na konci bulváru
něco se jednou stane,
na konci bulváru
je srdce vyčerpané,

zpívá se v jedné dlouhé, nikdy nenapsané kabaretní baladě, ze které zůstal jenom refrén. Na konci Kurfürstendammu, mezi čtvrtěmi Wilmersdorf a Charlottenburg, spočíne vyčerpané srdce mezi stovkou jiných víc nebo míň utmácených věcí. Pod prudce otevřenou oblohou živoří tráva a bezmocně se proplétají trasy, v průchodu mezi domy náhle zesílí hluk neviditelné dálnice, a tam dál, mezi řetězem autodílů, vydrancovaným nádražním překladištěm, zimním sluncem a okrajem zahrádkářské kolonie, se jako blyštivý ledovec sune kolona aut. Neslyšná a věčná. Zvuky se trochu opožďují za věcmi a naopak, zvláště na mostcích a lávkách téhle prapodivné delty, kde mosty vedou přes můstky a viadukty překlenují lávky. Vpravo na nejzazším výběžku jsou k vidění strašidelné útesy Westendu s majákem Funkturmu. Navečer jeho signály zanikají v obrovské porci šedé oblohy, hejna holubů vyrážejí z přilehlých ulic jak z kožených pouzder (zvuk se zdržuje, poslouchej) a mísí se s nejzvědavějšími racky. Prostor je zatažen kruhovou plentou šumu, jejíž záhyby se sem tam dotknou tváře. V průzorech mezi činžovními domy nabíhají bezzvučné vlny. Konec bulváru se podobá sledu trochu vy-

čerpaných triků. Při dnešním představení mírně mrzne.

Nálada v deltě nebývá nejlepší, ale chválabo hu se nemění. Ve zmrzlinářství se kouří a dým se plazí po barevných krychlích dětského koutku. Stmívá se. Tři větráky se odrážejí ve skle a zdá se, že šlehají větve venkovních platanů, jimiž potřásá vítr. Holuby jako by někdo tahal z okapů – tak zdobně teď obletují fasády. Automobil, zdvižený nad servisem namísto vývěsního štítu, má rozsvícená světla, která zabírají bahno břehu. Na platzu před zmrzlinářstvím se smutně pohupují bóje lamp. Lodníci, lehké ženy a úředníci z poboček kouří a vyškrabují platanovou zmrzlinu.

Z baru na viaduktu se celý týden dvacet čtyři hodin ozývá jazz. Vybírá se tu na bližní, které postihlo tsunami. *Jazz hilft 7 x 24 hours* – za vstup se neplatí, všechny peníze, které host vydá za jídlo a pití, jdou (přes konta Unicef a Médecins Sans Frontières) do jihovýchodní Asie. Návštěvníci navíc mohou něco hodit do průhledných schrán nebo nechat velké spropitné. Hudebníci, střídající se po dvou hodinách, hrají bez výplaty; víno darovali vinaři, espresso kavárníci, koláče pekaři, sushi Japonci, světla osvětlovači, auta půjčovny, plakáty tiskaři, přímořský hotel pro muzikanty přímořští hoteliéři.

V půl šesté ráno je bar skoro prázdný. Prosklené dveře jsou otevřené na skleněný most, po kterém nikdo nepřechází. Oteplilo se, nezměrné nebe nad Westendem vypadá divoce a apokalypticky. Kolejiště, náspy, zmačkané

akáty a výpadovky pod ním jsou nacucané vodou, pableskují a vypadají zaskočeně – jako by se zničehonic odvalil kámen, který na nich ležel. Barman střídavě připomíná Toma Waitse a Fernandela. Tři hudebníci docela tiše hrají do cinkotu nádobí a připomínají zvířata. Xylofon, saxofon, kytara – opička, příkrčená volavka, varan. Nálada není ani špatná, ani zvlášť veselá, ale důležité je, že se dlouhé hodiny nemění. Pod mostem pozvolna zesiluje příliv. V okně za Fernandelem tmavne mračná čára, chvíli vypadá jako pevnina na horizontu, pak se rozptýlí.

13. ledna 2005

Henriettenplatz

To malé náměstí na začátku Westfälische Strasse začínalo nízkými platany ve čtvercích hlíny a drobným nedorozuměním. Poprchávalo. Kryté venkovní stolky zmrzlinářství byly z umělé kameniny, která působila zmoklým dojmem. Naneštěstí si toho všiml právě v okamžiku, kdy lovil bůhvíco v aktovce a servírka se blížila s objednaným espressem. Jazykem, který mu dělal potíže, se ho zeptala, zda si snad přeje rovnou platit – a on, dokonale zmatený kombinací otázky, jejíž význam spíš tušil, a vody, do které pokládala šálek, v níž mu zkormouceně plavaly cigarety a zapalovač, přikývl. Tak se stalo, že namísto plánovaných dvou káv vypil jednu a zahanbeně se zvedl. Večer před spaním si vzpomněl na malý omyl obklopený zmrzlinářstvím Hennig's, taneční školou Traumtänzer, kolonádou autobusové zastávky a neduživými platánky v hliněných čtvercích obšitých dlažebními kostkami.

Nové ráno slibně proměnilo osobu. Zmoklá skvrna ze včerejška nabrala o něco pevnější kontury a já obcházel kašnu uprostřed Henriettenplatzu. Ta půlka hlavy pochmurného vodního boha měla v úmyslu buď vynořit se z vln, nebo se na delší čas vrátit ke dnu. Jak se na starého Nérea (možná to byl Poseidón) slušelo, výraz jeho mohutných očí k tomu nic neříkal. Vlasy mu nejspíš proplétal tučný had, zelená čára ponoru se zařezávala pod kořen nosu.

Z čela trčely býčí růžky i křídla, dvě šňůry tryskající vody se podobaly splihlým tykadlům. Odzadu vypadal jako útes. Pod ním se potloukala, kopyta ve vodě, klisna nějaké nepořádné Né-reovny. Kašna v každém případě nevěstila místu nic dobrého. Pokud se bůh vynoří, jeho ramena vyrvou z kořenů řádku platanů, vynesou do výše skleněnou verandu vyhlášeného zmrzlinářství i okenní tabule tanzschule s pohupujícími se páry, které vypadají jako vystřižené z tenkého černého papíru – a celé náměstí lehce promění v hromadu sutin.

Ještě ale zbývalo trochu času. V Hennig's Eis – už se setmělo – zářila barevná stínítka žárovek a svíček a tři větráky, vrtule tří neviditelných helikoptér, s nimi zmítaly ze strany na stranu. Na dně litinových slují zmrzlinových míchaček se dělo něco podobného. Ve vlnách barevné trávy vzdorovali tři čtyři hosté – na vrstvě netečného skla, za nímž jako nekonečné hejno elektrizujících ryb plula auta a autobusy (jeden se zrovna zastavil a nasával vzduch do žaber), pozorovali pestré lemy stolků a na nich vlastní odsekuté hlavy. Hra odrazů stvořila řadu bláznivých akvárií, plazící se do tmy. Anebo jinak: hlavy i odrazy hlav na náměstí potřásaly třpytivými pestrobarevnými parukami a exteriér byl prostrálený miniaturními dětskými koutky (v Berlíně jsou v každé druhé kavárně), které volně vířily nad bulvárem. Opatrně jsem si objednal další kávu. „Promiňte, už zavíráme.“ A jako potvrzení jejích slov (krásná, divoce, ale pečlivě oblečená, jakoby z jiného materiálu než všechno

okolo), jako stvrzení celého místa jsem uviděl leporelo vyšisovaných světelných plakátů za jejími zády.

Na zadním plánu z bílých kachlíčků se pod nápisy Orangen Flip, Blue Moon, Hausbecher, Lotos Becher, Lemon Schale namísto zmrzlino-vých pohárů, které tam snad kdysi žily, svíjely smotky bleděmodrého prachu, zbytky okrajů mořských vln, spirály suchých ovocných slupek. Anebo skrumáže bledých střepů, zamrzlá okna cizích ložnic. Nebo to byla podlaha zapadlého holičství, kam se svými plnovousy chodí pouze starci z přilehlých ulic.

A zatímco mě vlak odvážel z poloprázdného Ostbahnhofu, někdo ve zmrzlinářství na Henriettenplatzu platil citronový koláč a tři kávy.

16. ledna 2005

před sněhem

1

Volavka trhaně přelétající vagony
jako by kráčela hřbetem dolů
po dně, mátožně nabírající výšku,
obracející prostor zpět přesně nad mostem.
Halensee zrcadlí jen samá zrcadla.
Ale i na březích, v tom mrazu, obrazy
předcházejí své věci, tak jako rukavice
ruku. Mráz sní. A předvádí se s řemeslem.

2

Celý den i noc svítí z nebe sníh,
večer se krátce mihl zapadany konec větve,
z mostu jsem viděl zasněženou kolej,
jako bych si ji spletl s něčím živým.
Stav trvá. Myslel jsem, že dnes potkám toho,
kdo na rozloučenou s domem smyje schodiště.
Ale nic. Řekněme, že dnes nikdo neodjíždí.
Sníh dál září nad provozem u pobočky, řekněme.

3

Chodím, vozím se přilehlými ulicemi,
dívám se, jak větrák šlehá mráz,
zírám, ještě za tmy, na tržiště –
kuchyňské světlo v spícím bytě náměstí.
Fasády a větve, větve a fasády,
když se rozednívá s nepřítomnými vranami.
Jsem poblíž, nespěchám, čekám, až začne sám,
pokračuji v pečovatelském díři.

4

Nad deltou bulváru je nebe rozkrojené,
s jadřincem hejna. Sněžná dužnina
s tolika stopami po ostří
oslepí viadukt, a den se končí.
Okno se rozvírá jen málokdy, ale rozvírá.
Prsty jen občas pohnou ledovými články,
ale pohnou. Jenom pleť, svrchu suchá a vetchá,
jako by rostla dovnitř, zaplavovala svaly,
jako by v žilách tekla průsvitná pleť.

5

Od ramen zamrzá řeka v nezasněženém městě,
proud nese obří střepy hal a vestibulů.
Nebílá napouští hladinu, bloky na nábřeží,
vypnutý stroj říčního horizontu.
U zábradlí se střídají lidé. Vidím je,
jak mluví, ústy visí na hácích páry.
Jeden odchází, jiní přicházejí, dělají si místo,
někdo ukazuje, jako by cosi urovnával na vodě.

6

Vypadalo to, že už padá.
Nebe se nezdvihlo, ale ulice
jako by uviděly skrze něj.
Mráz nepolevil, ale jako by se zbarvil.
Připomínalo to předjaří, tání, přeskočilo to,
nežli v půlhodině racek nad železnicí vrazil na
stěnu,
a už se jenom vracel přes bulvár,
pomalu se spolu s okem vracel z barev.

7

Sedávám s ním. Dotýkám se ho.

V duchu – zvlášť když mě přemáhá spaní –
s ním měním místo. Zvedám a ohýbám jeho
nohy,

netěžké těžké jak zabitě mořské ryby.

Přikrývka bez přestání hýbe němými ústy.

Šero se zasunuje mezi větve, aniž by se
vysunulo.

Přemáhám spaní, dotýkám se ho, registruji
všechny bezejmenné variace v zimním pokoji.

8

V obzoru kolejiště hučí třpyt. Odsud z viaduktu
sem tam zvuk doprovodí věc –

a nežli je mráz odtrhne,

chytám se toho jako znamení.

Sníh svítí, nevychází, nezapadá,

i v noci zrní na kolejích a omítkách.

Jdu, sedím, dívám se, vedu diář –

jen to, co upotřebí střídající služba.

prosinec, leden 2004–5

Alba

Na platu mímím Asklépiův chrámek, kde tryska plete lano nebo sval. Milenec prchá přes most. Pod kopyta spřežení pěnohubých pozlacených vraníků se vmáčkla fakulta i stojan s koly mediků. Prostřihy kolmic a diagonál; za obzor vlastních nabalených ramen zapadá město, nad nímž svítá.

Jdu zmrzlou vzdušnou čarou, přes krajnici – slast z cigarety v ruce v rukavici násobí oblouk mostu, už zas pustý. A je to pomsta zvadlých klevetníků, těch, o nichž tak jako tak v tomhle městě nevím, že místo po mostě jsem, zdá se, bloumal po parníku: nic nepoznávám, ztrácím nit, i jehlu, šustím v povětrí mapou jako milá rozdělaným šátečkem, metaforou předjitřního slibu. U toho zůstane. Jsem paní. Minu galerii, nabitou sbírkou dvou tří kroků odstupu. Před H&M, co kšaft i smlouvu přestupu, poskládám píseň z mapy, ruky, rukavic, dvou kapesníků, cigarety, zdvihů, shybů. A mizím v spleti ženských komnat, dávajíc sbohem té kalné, ohnivzdorné scenerii.

2. února 2005

Café-Brasil

Sofa cigaretového kouře. Barmanka obešla bar a měří hostu (tlustá žena, gin) tlak tlakoměrem. Venku se dávno rozednilo (z kuželu špiňavého shrnutého sněhu před vchodem se každou chvílí hroutí vrcholek, jako by se skutálela myš). Nejenom oči, i vlasy a ústa barmanky jsou uvyklé barovému přísvitu.

Bar a záda. Skutečný věšák ponořený do šera je v zrcadle samé světlo a stín. Cukřenka, popelník, stojánek s tácky, váza s umělým břečťanem: čtyřčlenná rodina. Dělá se místo novému hostu.

Příliš dlouhá šňůra stóry, smotaná, tuhá, zašlá, přimáčklá ke stěně, chycená ve stříbrné sponě, strnulá jako svatá. Květ kaktusu drží pod krkem konvičku na vodu. A skrz tu loveckou scénu: ulice s baretem drobného deště.

únor 2005

Hochmeisterplatz

Po zimě, ještě v zimě se lampy rozsvěcují jak dětské horečnaté hlavy, zarmouceně, zprvu jen pro sebe; pozvolna zvedají čerň ve věcech kolem, zatímco v nich samých klesá kal tak rychle, že tmavá žluť tu a tam obnaží, co není dokončeno: zakopnou dvě popletené vločky, z okapu sjede šedá skvrna, naježí se sníh. Větev, z které se kdovíco odrazilo, popuzeně vibruje mezi dvěma rozpačitými světly a částečnou tmou.

Berlínské jitro začalo sérií nehod. Jindy by jeho lehké srdce sběratele (sběratele všeho) jásal, dnes bylo čím dál podrážděnější. Teplo měř se od včerejška vyhoupl nad nulu. Před kavárnou, mezi homolemi zaprášeného sněhu, div neporazil servírku, která nesla – jako vždycy, pomyslel si rozmrzele – půllitr zpěněného mléka a tvarohový koláč do protějščího tabáku. V kavárně seděli u různých stolků tři starší muži, všichni jen v saku s ohrnutým límcem. Nikdy dřív je tu nepotkal. Ten s karmínovou podšívkou na zátylku a špatně uchyceným přičeskem (sevřel se mu žaludek, jakmile to odchlípnutí zahlédl) k němu vzhlédl a zachrčel. U pultu dlouho čekal na obsluhu (povídala si s trafikantem; viděl to, i když se neotočil), v teplém bezvětrí za jeho zády se obracely troje noviny. Když konečně dostal, co chtěl, a s šálkem v jedné a drobnými v druhé ruce se obrátil do místnosti, sbírka neštěstí dnešního dne se rázem rozrostla o dva (nebo tři?) exempláře. Dovnitř vchá-

zeli (řekněme to tak) noví hosté, mladík a mladá žena. Spatřil dvojici v okamžiku, kdy on prstem zadržel prosklené dveře, které se užuž zavíraly, strnul a čekal na ženu, jež je s napřáženou rukou v jakémisi poloskoku zachytávala zvenku (přesně mezi dvěma sloupky odolávajícího sněhu). Scéna vypadala jako výpravná úklona, rokokový mžik. Při troše fantazie se mohla odehrávat na bruslích. Z mužova krku se ve velkorysé vlně odpoutala zelená šála a spojila skloněnou hlavu s kachličky, na její stehno v napnutém rozparku jako by nečekaně dopadlo umělé hnědé světlo. V blesku vteřiny – stihl udělat jeden půlkrok – si byl skálopevně jist, že muže s rozvázanou šálou dobře zná. Vzápětí si uvědomil, že je to nesmysl. Udělal další krok a při pohledu na ženin omluvný úsměv se jeho mysli zmocnila stejná procedura: vždyť je to... ale ne... Bylo to tak nečekané a v jistém smyslu hloupé, že ve zmatku, který ho ovládl, provedl několik zbrklých kroků do středu místnosti, statečně se nyní upínaje k jedinému cíli – co nejrychleji vyhledat místo a zároveň nerozlít kávu. Ale tři muži byli rozsazeni tak nešťastně, že všechny volné stolky byly nepříjemně blízko některému z nich. Ach bože, tančil po kavárně tanec neznámého kmene, viděl, tušil (kdo ví, co z toho), jak se troje oči zvedají od novin a příchozí dvojice couvá do bezpečí. Skončil tím, že dopadl na místo u okna, kde, jak velmi dobře věděl, snídá ráno co ráno jistá žena s cigaretovou špičkou a klíčenkou v podobě plyšového srdce. Polil ho pot, když pod zadkem ucítil polštářek (jistě, takový žlutý), jediný

v celé kavárně, majetek ženy s plyšovým srdcem. Přicházela obvykle po deváté, teď bylo devět osm. Odevzdal se osudu. A dodejme, že ten ho – proti všem pravidlům – v tomto případě ušetřil: výčepní na penzi, která bydlela nad nonstop prádelnou na Westfälische Strasse 22, se předchozí večer opila s přítelkyní a ráno neměla na snídani ani pomyslení.

Když se dal jakžtakž dohromady (svlečená bunda, horká káva, opěradlo, opožďující se cigaretová špička), všiml si, že v kavárně započali s velikonoční výzdobou. Z vnitřního širokého parapetu na něj mžouralo něco, co nebyl schopen pozorovat s odstupem. Ba víc, cítil se dotčeně. Popis podle toho vypadá. Břich velikonoční přišery tvořily dva velké nové květináče pleťové barvy přiložené hrdly k sobě. Třetí květináč byl postaven dnem na dně vrchního z předchozích dvou – představoval hlavu; prasečí očka, bod nosu, čárka úst, všechno daleko od sebe. Na tom všem byl posazen slaměný tralalák s oranžově puntíkovanou stuhou. Spoj mezi dvěma spodními nádobami zakrývala stejná stuha. Tučný skřet měl i ruce – dva stejné, jen o něco menší květináče se kývaly na provázku podél pupku. Nedopil a vyšel ven.

Na rohu Nestorstrasse a Agamemnonstrasse se blýskal páteční trh, za psacím písmem koncových větviček akátů červenaly cihly Hochmeisterkirche.

12. února 2005

Průvodce po Kantstrasse

Ve čtvrti Charlottenburg, na západním konci Kantstrasse, zamrzá jezero Lietzensee, na jehož břehu se prolétají dva mramorová lachtani. Tušové X ploutvonohých těl se leskne na šedém rozpraskaném pergamenu. Po ránu četa dobývá led z pobřežní promenády. Větev vlečená jedním z dělníků přes černý trávník a brázda přibývající za prolétajícím letadlem mají stejnou rychlost. Zvuky tu zřídly – je cítit jejich les, který zůstal za zády, nepřiliš daleko, zato výš, a kde bylo tepleji. Tady osaměle vyrůstají přidušené salvy v zavírajícím se příkrovu, voda odmotávající se z potrubí pod Lietzenseebrücke, keř tříštěné námrazy a snad ještě houština šumu z hotelu Seehof. Denní světlo postupuje pomalu, zdržováno noční prací mrazu – vybrušuje konce větví zalité ve skle, zatímco celé partie jezerního parku zůstávají temné. A jako by koneckonců rozednění nebylo důležité; oč jde, je odpočítávání v bezzvučném prostoru, někde hluboko v šedivém krunýři, které ukončí hebké cvaknutí oznamující, že led dorazil ke dnu. Až tehdy, s první nohou nejistě vstupující na jezerní plochu a prvním okem, co odtud spatří břehy a cesty naráz rozklepané jako želé, jež pohlédne do vlhkého oblouku mostu a odrazí se v cákancích lišejníků a řádcích rampouchů, rzí a slizem proměněných v krápníky, začíná den.

V Kant-Kině na Kantstrasse 54 promítají už od jedenácti. Od ruky s cigaretou, čekající na noční spoj, uniká krásný profil a mění se v obrys tváře

samotného mrazu. V černobílém větru blikají okna a výklady, kývající se akát vypadá jako černá anakonda potězkávaná ve varieté. Šikmo přes ulici, na fasádě z černých dlaždic, svítí neon sexkina Cascade. Úhlopříčný, napsaný jedním tahem. I nízký průchod do domu obložili – v té černé vaně se pořád někdo sprchuje; pořád to tady vypadá jako po dešti. Nápojový lístek vězící ve zdi místo okna slabikuje sám sebe ve světle špinavé žárovky. Váhající hrdina ho nedokáže číst; občas něco zaslechne, když napíná uši. Nakonec zamíří pryč. Z nápisu SEX na čtverhranné, nejspíš rudé lucerně, vzdalující se za jeho zády, se stala čínská kaligrafie. Míjí skutečnou čínskou restauraci se stoly prostřenými před měsícem, osvětlené krejčovství Ginger&Fred, které – s oprýskanými rámy výkladu, všudypřítomnými papírovými štítky a stěnami obloženými špulkami nití, určitě pestrobarevných – nemá daleko k nabitě entomologické krabici. Před Kant-Garagenpalastem, kde se za zrnitým sklem zdvíhají patra plná kapot a dílen-ských věcí, který připomíná hrůznou vyhaslou pec, pod níž skomírá nízký a bledý oheň non-stop benzinové pumpy, připaluje cigaretu jinému chodci. A pak, trochu spleten, vystoupá vnějším schodištěm mezi auta, jako by hledal to své, které tady nikdy nezaparkoval. Dokonce neumí, pokud paměť neklame, ani řídit. Nahlíží do odložených aut; jejich přední skla spojuje uvolněná žhavá nitka světla, která praskla někde v temných hlubinách města. Jeho příběh pokračuje dál. Film i ulice jsou dlouhé, sotva začaly.

20. února 2005

Westend

Dny zimy byly pořád stejně krátké; trochu se prodloužily soumraky. Vlákem, který víc stál, nežli jel, jsem projížděl periférií splenou z periférií deseti různorodých měst. V dálce se jako jindy leskla centra. Ale nehrál jsem si s tím, nepředstavoval si středy podle odlišných stop a vodítek na okrajích; dnes jsem viděl jenom to, co dav městských břehů spojovalo. Černobílý (to ta protivná zástavba zmrzlé oblevy, která před pár dny pokazila půlku světa) film prodejen mramoru, pil připomínajících tábory, galerií sádrových odlitků a zahrádkářských kolonií, jehož kopii promítají za každým větším městem.

Točil jsem se po Ringu, připomnělo mi to jedno staré cvičení, při kterém je potřeba na vyvýšeném místě v krajině alespoň čtvrt hodinu bezmyšlenkovitě kroužit kolem své osy a nepustit z očí celý kruh horizontu – a až pak o něm něco říct. V terénu se otevírala široká místa práce. Na pás sunoucího se buldozeru, uzavřeného v mělkém korytě, jehož obrysy byly vyznačeny promyšleně rozvrženými rýhami v bělobě, se lepil tučný pruh sněhu, a vždy v posledním okamžiku, kdy už se zdálo, že spolu s pásem zaleze (jako nějaké nemotorné zvíře v zimní srsti) do útrob stroje, odchlípl se, ulomil a spadl (na všechny čtyři) do černého odkryvu. Stlačená zemina vlastně nebyla černá, měla slabý modrý nádech, jako by na ní nízce

vyhořival plyn. O to podivuhodnější se zdála pára, která se odtamtud zvedala. Partie stavby, kde se hloubilo, zapadaly – umrzlý sníh se v nich vratce vrstvil a tvořil krkolomné průniky a překlady. Z okna jsem se snažil zachytit pohyb červeně natřené konstrukce dvou jeřábů, ale nedařilo se mi to. Na dlouhém třpytu se stejnosměrně hýbaly jen náklady. Prohlížel jsem si příjezdovou cestu, hrubě vraženou – jako ohořelý kůl – do toho místa, když výjev odsekla šestiproudá dálnice, plexisklový panel potištěný siluetami velkých ptáků, a potom okno vplulo do otevřených vod zahrádkářské kolonie. Obraz se zhoupl, zachvěl a zpomalil, jako by na hloubce upravoval chod.

Metry a metry známé látky s opakujícím se vzorem zasněženého pletiva, posprejovaných chatek, kmenů ovocných stromů, tlustých a krátkých odhnojiva a zahradnických nůžek, a malých věcí odchlípujících sníh. Zíral jsem ven, a ve chvíli, kdy se od zasklené látky začala odlepovat moje vlastní tvář se zavírajícími se víčky, vrátil mě zpátky do světa smyslů matčin mladý hlas důrazně volající k obědu, který doletěl až do úvozu, kde jsem stál nad odvaleným kamenem. Z hnědé nehluboké skvrny v trávě na mě dýchala plná střevličí kapsle vedle několika jiných prázdných pouzder. Ve spleti chodeb a porcelánových výhonků jsem viděl díly pecek a šupiny semen připomínajících krovky hmyzu. U okraje obtisku, vedle důlku s víčkem pavučiny, seděl v cákanci slizu obrovský slimák s hlavou králíčího holete. Jako bych se díval jeho očima, tak zblízka

jsem spatřil klíčky nějakých rostlin, podobající se šňůrkám spermatu, a řetízek lesku na kořeni, vibrující nad svým otiskem v kůře prorostlé hlínou. Stonky, na něž poprvé dopadlo denní světlo, se podobaly korálům, svalům. Vedle na spodku obráceného kamene se pomalu drolilo hejno svinek s bílými bříšky, která vypadala jako uvařená.

Těžko říct, kdo se vzpamatoval první.

zima 2005

větev, wannsee

Barokní lýtko borovicové větve,
růžové, s klenbou chodidla
prohnutým slastí až k oranžové.

Leželo u cesty v lesoparku,
kde ploskolebí kosi
kličkovali pod listím jak slepýši
a první motýli přetínali světlo,
strnule, jako malá šídla.

17. dubna 2005

Die kleine Weltlaterne

Pavlovi Dominikovi

Pár kroků od mého bytu – na Nestorstrasse 22 – bydlel skoro pět let Vladimir Nabokov. Byt ve třetím patře si pronajala starší sestřenice Nabokovovy ženy Věry Anna Fejginová, která v červenci 1932 přenechala spisovateli, jeho ženě Věře a jejich novorozenému synu Dmitrijovi dva pokoje. V jednom z nich – řekněme, že v tom menším, s šikmým výhledem na Hochmeisterplatz, na kostel z červených cihel a vrcholek brány tramvajového depa – Nabokov dokončil román *Zoufalství*, napsal *Pozvání na popravu* a část *Daru* (v knize vystupuje Nestorstrasse pod jménem Agamemnonstrasse, v níž bydlí hrdina knihy Fedor Godunov-Čerdyncev). 18. ledna 1937 odtud Nabokov vyšel na Kurfürstendamm a počkal na tramvaj mířící po bulváru k Zoologischer Garten, kde nastoupil do vlaku směr Brusel. Do Berlína se už nikdy nevrátil.

Dům byl za války bombardován, patra vyhořela, ale přízemí odolalo. U domovního vchodu (taky z odkrytých cihel, jenže tmavších) visí dnes malá zlatá deska s Nabokovovým jménem. V přízemí se nachází pivnice Die kleine Weltlaterne – Lucernička světa. V jednom z průvodců, ve kterých ji hledám (v ostatních schází), je za tím podivným názvem vytištěna hvězdička a dole pod čarou připsáno „Od roku 1961, pivnice umělců, noční galerie, v sobotu a v neděli jazz“.

Hochmeisterplatz není nic jiného než uzel devíti ulic, v němž uvízl kostel, hřiště, depo (nyní

autobusové) na Cicerostrasse a úterní a páteční skromný trh. V jedenáct večer je tady prázdno, semaforey vycepovaně přebarvují patu temné věže. Před Nestorstrasse 22 vháň hospodský větrák do ulice víc páry než ulice stačí vstřebat. Nad vchodem umírají dvě purpurové lucerničky, pod schůdky stojí – máme květen – dvě vánočně ustrojené jedle. Široká okna, pod válci srolovaných stór na zelených hácích, pokrývají pásy sedliny, jakási zeleň vlající v kalu, bílé obliny neznámého původu. Při vstupu z noční ulice jako by se setmělo. V lokále plném tmavého dřeva hlava na hlavě. Zdi, nebo spíš to, co z nich zbývá mezi dubovým kazetovým stropem a vysokým obkladem stěn (dub ze stejného lesa), jsou tmavě červené; horní zvýšenou část odděluje balustráda, na mosazných lustrech s beznohými andělíčky se houpají svrchníky; nejmíň dvacet rukou v pruhovaných košilích se zapálenými doutníky; různorodé kníry a paničky z wilmerdorfských rezidencí, currywursty, bockwursty, boulette mit zwiebeln a kvasnicová piva. Rozparádný trombonista neustále vráží ohybem trubky do jednoho z kabátů. Stěna, v níž vězí výčep, připomíná palisádu. Tak jako všechny stěny je od stropu až k podlaze ověšena zarámovanými fotografiemi všeho možného, mezi nimiž visí Chagalovy tanečnice a Dixovi sebevrazi. Grosz, Liebermann, Köllwitz.

Frau Fiedler, která hospodu, pojmenovanou podle knihy lékaře a populárního aforisty Petera Bamma, v roce 1961 založila (nejdřív v Kreuzbergu) a jež pamatuje časy, kdy za balustrádou

sedávali Henry Miller, Dürrenmatt a Friedrich Hundertwasser, se prodírá o holi (tenké jak bič) mezi hosty a zdraví se s nimi.

Jak si při pohledu na tu trochu šílenou pohlednici ze starého Berlína nevzpomenout na bledou freulein Mariechen, která o pár ulic dál za Nabokovových časů nosila Andreji Bělému pivo tak dlouho, až se do ní zamiloval a všude rozhlašoval, že nikdo nepochopil jeho *Petrohrad* tak jako ona? Odcházím brzy. O dost dřív než Nabokovův oblíbený básník Vladislav Chodasevič (nebydlel daleko), jehož báseň mě najednou – spolu s čerstvým vzduchem – obklopuje:

Vše kamenné. Do mezer v kameni
odchází noc. V průjezdech slepení

milenci – jako sochy na pohled.
Těžký vzdech. Těžký zápach cigaret.

O kámen řinčí klíč, hřmí petlice.
Do pěti šlapej kámen ulice

a čekej: vítr vráží do Berlína,
rozeznívá se obří okarína...

jaro 2005

probírka, storkwinkel

Celou noc vítr zkoušel akáty,
ráno – kos šlel proti fasádě –
šel někdo *do práce jak z pohřbu*
ulicí zasypanou větvemi,
promočenými, uhlovými
jako ten třestící pták, přesně tak,
okrové zlomy svítily
jak houby v černém mechu.

Byl jsem tam. Nic to nepřipomínalo.
Kapoty se mi vzdouvaly
do očí jako lůžkoviny, třeba tak –
z potisku třísek, kůry, listů chycených
na lepkavém plechu (v malých kalužích)
šla chvíli zatuchlina, potom vyvanula.
Moknul jsem, uhelnatěl
pod nebetyčnou kosí fasádou.

8. června 2005

Akvárium

V Akváriu na Budapeštské pozoruji akvárium se čtyřmi mořskými koníky. „Moc tam toho nemaj, chudinky,“ říká moje nejstarší dcera a jde jinam. Ji nezajímají sklepní a koupelnová okénka s nehybnými ježíky a ježovkami („Sou mrtví, a tyhle taky – samý mrtvolý.“), světlíky se sasankami pernatými, granitovými sumečky a světle inkoustovými srdečními svaly medúz. Moje nejstarší dcera stojí před otevřenými okny do jídelen a nejprostornějších pokojů – před obřími akvárii se žraloky a žralouny, veslonosy, sumci a zelenožlutými murénami delšími nežli nejdelší narozeninový stůl, které se bez konce převalují ve skalních vchodech. Stojí v záplavě světla a širokých stínů, v průvanu a slavnostních vůních. Čtyři koníci na plochem, příliš blankytném pozadí se drží v dosahu jediné rostliny uchycené v bílých oblázcích. Skoro se zdá, že ze mě nespouštějí oči, ale myslím, že mě nevidí. Smutné úponky jejich ocasů se zdobně proplétají s tou podmořskou lebedou, průsvitné hřbetní a břišní ploutve neznatelně kmitají – jejich skromné vzpřímené přesuny vnímá poněkud nedokonalé oko jako pohyb okolí. Koníci stojí jako přikovaní, dívají se, skoro v ničem nepřipomínají mořské hippocampy z atlasů. Nejsou „vydlabaní z tvrdého dřeva“, jsou bílí, jako by zrovna svlékli krunýře, jsou měkčí a bledí. Zdá se, vypadá to. Ach, lidské metafory o zvířatech a chudé člověčí oko.

Chvíli se dívám na dobrodružnou výpravu tureckých a německých dívek, které digitálními fotoaparáty zpracovávají skla akvárií. Od jednoho rohu k druhému, nakonec tabulku s popisem a pak dál. Oči nepoužívají. Jako pilné myčky. Bezchybná práce. S tesklivou bolestí si připomenu jistou návštěvnici pražské zoologické zahrady, která své překvapení nad dospělým kasuárem vyjádřila pisklavým zvoláním: „Co to má proboha ten pták na hlavě?“ To bylo v minulém století.

Asi před týdnem jsem byl pozván na návštěvu k řediteli berlínské zoo a Akvária. Skromný šedovlasý Jürgen Lange celou dobu mile žertoval a mé dcery přivedl k úžasu prohlášením, že jeho byt se nachází nad největším akváriem plným žraloků a strašlivých rejnoků mant, kteří létají pod hladinou jako holubi. Občas, řekl, některá návštěva naprosto neočekávaně zmizí, ani nedopije čaj – pod kobercem jsou nejspíš nějaká malá tajná dvířka, možná jenom otvor, pod nímž šplouchá voda. Takže pozor. Dcery byly tiché a velice způsobné.

A teď, před kvartetem mořských koníků, si představuji, že v zoo úřaduje ještě jeden – menší – ředitel s menším bytem nad menším poklidným akváriem. Že jsem se, nepatrný nezvaný host, propadl ke kmínku osamělé oceánské byliny v bílém kamení. Jsem na opačné straně, pod obrovským alabastrovým chvostem nejbližšího oře, jehož hlava mi už nepřipadá jako koňská. Možná rozeznávám nějaké stíny, které se přede mnou přibližují a vzdalují. Nepoznávám

je, nerozumím jim. Vlastě ani netuším, že bych k nim mohl být lhostejný.

Když o několik dnů později procházím Eisenmanův památník zavražděných evropských Židů, dokončený před dvěma měsíci blízko Brandenburské brány, vrátí se mi ten neskutečný pobyt v těsném akváriu. Je parný den a vstup mezi 2711 postupně se zvyšujících betonových kvádrů mi okamžitě připomene pobřeží (šedivé plochy vybělené horkem, tetelící se; mladé borovice na přilehlé Hannah-Arendt-Strasse vyhlížejí jako pinie). Hřbitov u oceánu, dalo by se říct. Pomalu sestupuji do vody. Na dně se lidé zjevují a ztrácejí jako tiché rychlé ryby; je tu rušno a zároveň jsem tu sám. Podivné místo, vzpírá se čtení, uniká mu, žádná metafora – ani ta vodní, jak cítím – tady netrvá dlouho. Nepoznávám obvyklé věci, nerozumím jim. Jako bych se díval z druhé strany. Uzavřen samými výchoďy, zaražený z tolika věcných podob a souvislostí. Ničím jistý.

27. července 2005

ostrov usedom

Dlouhé dřevěné přístupy k pláži,
zařízlé do dun borovic a dun,
jsou v noci jak ze skla, z paroží,
hedvábné trupy, slavnostní, anebo utajená
schodiště, a tak dál a tak dál, k nevydržení,
vzdálená stvořiteli, blízká napodobitelům,
ale i to se jen zdá.

Za nimi, v písku, oko zavravorá,
proboří se a ztratí šperk.

Moře odstrkuje rozjedenou rybu,
tak jako by se nikdo nedíval.
V hlubokém soukromí rozebírá vlákna,
páteř se usmívá, a potom je zas větší zpátky,
jako by se nikdy nikdo nedíval.
Jako by samo sebe dávno přirovnalo
ke všemu, co nyní připomíná.

11. dubna 2005

Seminář

Cestovní zápisky berlínského stipendisty začínají v Edinburghu, ale krom záznamů o větru a dešti (ostatně nečitelných jako tamější počasí samo) a několika neznámých slovíček zaslechnutých v recepci hotelu nad Comely Bank Square v nich o hlavním městě není vůbec nic. Na příslušné straně deníku se v dolním rohu krčí ještě zmínka o armaturách v hotelové koupelně: byly pozlacené a rozložené, s velkorysými meandry, povzbuzovaly melancholii a tak trochu ukazovaly směr neurčitému pocitu neřesti, který se člověka zmocňuje při vstupu do hotelového pokoje kdekoli na světě. A tím to doopravdy končí. Místo Edinburghu se tu roztahují Shetlandské ostrovy, kde jsem nikdy nebyl a ani se k tomu nechystal. Moji touhu po tom území zakládá neznalost o rozloze dvou pozorování a jednoho varování. Už samo slovo Shetlandy povléká cizinci mozek prvotřídní vlnou, tučnými ornamenty a kostkovaným blanketem na pozadí ledového Atlantiku. Přes snítku smaragdového jalovce, kolem níž se právě prohnala sprška (od rána dvanáctá), kane drtivý záhyb kubistické sukně (karmínová, opálově modrá, lesní zelená), v oparu pomalu nabírá obrysy lýtka v bílé srolované podkolence s reliéfem, zakončené koženou pohorkou (ani stopy po švu, neporušený flák domácí teletiny).

Ale pravou žízeň po těch podivuhodných pastvinách jsem dostal před pár lety v obchodě značky Barbour v rybářské uličce irského Galway. K nepromokavému (ani guma, ani tkanina: houba) loveckému plášti (s odstínem mladého hříbku: jako by pod tou černí řádila žluť) bylo možné přikoupit podšívku z fialové shetlandské vlny, k níž byla připojena knížka, jakýsi pas, detailně líčící její výrobu. Včetně jména ovce, které se věc osudově týkala, ovčáka, tří pracovitých psů, majitele farmy (č. p. 3455, místo se vytratilo z paměti), všech ženských rukou, co následovaly, kovářské dílny, kde se odlévaly patentky, a majitele lodi (jen křestní), který ten zázrak dopravil do civilizace. Místo doslovu byla publikace opatřena mnohastránkovým návodem na údržbu, proloženým poznámkami a odkazy k návodu na údržbu pláště, k němuž má být – při dodržení přísných podmínek a za slavnostního mlčení, předpokládám – připnuta.

Jiné, mnohem lakoničtější zprávy o Shetlandách se mi dostalo od jistého skotského básníka, jenž na mou nijak naléhavě položenou otázku (setkání s pláštěm na ryby mě teprve čekalo), zda byl na těch pověstných ostrovech, odpověděl s nečekanou úsečností, že tam se přece nejezdí. Možná není nezajímavé pročpak – ale mně, který tu odpověď viděl, připadá zajímavější gesto, svaly v obličeji, pohyb celého těla onoho mladého spisovatele, jimiž svou odpověď doprovodil. Neodvětil, odskočil. Svědek od vzdáleného stolku (v kavárně bylo skoro prázdné) by mou otázku pokládal minimálně za nej-

výše nevhodnou, ba hůř (nejspíš nějaké účty z minulosti, mohli bychom vyprávět), kdyby se naše rozprava nekonala v autě řítícím se kolem dálničních borovic hluboko ve vnitrozemí.

Třetí pobídka má jemný lyrický odstín a je pronášena příjemným ženským hlasem. Na shetlandských ostrůvcích nerostou prý vůbec žádné stromy, ani keře, které by si zasloužily své pojmenování; není tam nikde ani jeden – jenom tráva a tráva a tráva, rušená ohradami a králíčími stezkami (v zákрутě bodlák), na jejichž okrajích se mísí dojemné hromádky bobků s prázdnými červenými patronami (jiný druh výtrusu, taky dojemný ve své opršelé bezbrannosti). Ale jeden strom, opravdový strom s kořeny, mocnou patou kmene, prvními větvemi nad hlavou dospělé ženy a korunou, tu přece jen roste – hned vedle kostela v hlavním městě ostrovů (jedna z haluzí zastíňuje vitráž s houfem světců nad ztroskotanou bárkou a poklepává na mrtvý, ale stále zařatý sval nešťastného rybáře). A každé ráno, nežli si první farník odkašle a odemkne branku, je ten jediný strom tak obsypaný ptáky a jejich hlasy, že nepřipomíná vůbec nic na světě. Přelétavci tady odpočívají, než budou pokračovat v cestě do větvovitých oblastí; místní opeřenci si zde aspoň jednou za den připomínají dějiny svého rodu. A snad i těžkopádní shetlandští pernatci, kteří hnízdí v zemi a v jejichž snech stromy nehrají žádnou roli, napnou v tu ranní hodinu své síly a hřmotně usednou do nejnižších haluzí a setrvávají na nich až do začátku mše – dokud jim nepřijem-

né myšlenky na svízelný slet a jeho strategii docela nezastřou rozhled a slastné vibrování pod pařáty.

A tak tedy záznamy ze skotské cesty začínají mlčením o Edinburghu a několika podezřelými dohady o Shetlandských ostrovech. Ani následující stránky nejsou spolehlivé. V několika hodinách jsem překonal slušnou vzdálenost (Edinb., Glasgow, Greenock), ovšem záznamy ten bouřlivý přesun nekopírují. Poznámka o třasořitech, kteří jako by se klubali zpod auta při zdolávání horských zákrut a pohybem ocasních per pilně dostávali svému jménu. (Ke všemu věta není původní; je to citace jednoho ruského básníka minulého století.) Krátký popis dvou duh, které se klenuly podivně nízko nad kopcem (přirovnání k vynořující se planetě s prstencem a podobné hlouposti). A pak údiv nad bleskurychlými proměnami počasí – ano, vzpomínám si, při pohledu z okna mi připadalo, že se řítíme zbesilou rychlostí z pásma do pásma. Pravda byla, že v rychlovlaku seděl déšť, oblaka, průtrž a slunce. Na odpočívadle, kde jsme zastavili (já a řidička, o níž jindy), odpočívala liduprázdná vývařovna (vypadala jako školní) s titulkem *The Tea room*. Vedle ní se krčily dva obílené domky s černými střechami a opatrovaly mezi sebou líbeznou venkovskou uličku s plochami stínů, pláty světla a nějakými kvetoucími trsy u omítky, jíž prosvítaly trámy – zkrátka nejslibnější vstup do vesnice, kdyby se za ním nestyděl už jen nemastný neslaný lesík s odpadkovými koši a za ním ponuré pole. Snědli jsme bramborový

quiche a pili kávu. Vstal jsem a došel k venkovské ouvertuře a obrátil pár plošších kamenů (zlozvyk z dětství, připravoval jsem si odpověď na hrozící otázku; nemohl jsem si ale vzpomenout na překlad slova zlozvyk). Hned pod prvním – a o tom mám v záznamníku přesnou poznámku i s údajem o čase: 3:05 – odpočíval ve svém pouzdře asi třicentimetrový střevlík měděný. Vězel tam dokonale srovnaný, s hlavou schovanou pod okrajem pochvičky a vypadal jako zvláštní, zbrusu nový píst, po němž se převalují dva pramínky hněděčerveného oleje. Nahoře na zemi zabrzdilo auto s ostatními účastníky semináře. Skot Christopher, Polák Jerzy, Zoë z Walesu a Slovinec Gregor, nejmladší, mladší než já. Za dvě a půl hodiny jsme dojeli na Crear.

Podle zápisků ubíhaly dny v tom pohodlném domě nad Atlantikem pomalu a spořádaně. Naším úkolem bylo vzájemně překládat své básně. Nacházím je tu: jeden list, jedna báseň, většinou neviditelná pod škrtačkami a škrtačkami. Nejdřív Christopherova entomologická historka ze starověké Číny, rozvázně a jednoduše vyprávěná (Christopherovy bílé, perfektně sesekané vousy, žlutý svetr a sklon hlavy, když při večeři někomu naslouchal), zvolna rozvíjená metonymie brouk-básník, červivé jablko-jazyk. Báseň je o skotské gaelštině a Christopher ji napsal skotskou gaelštinou, v níž mají písmena jména stromů. A, B, C – jilm, bříza, líska. Pak Zoë a její překotné distichy o hustém lesním podrostu u nějaké noční dálnice. Nerozuměl

jsem jim ani z poloviny, ale prodírání se (s batohem slovníku a zmatených rozhovorů s autorkou) tím oploceným lesním houštím bylo – stanovil jsem si – součástí mé překladatelské strategie. Neměl jsem vůbec úspěch a neprodral se ani padesát metrů, byť začátek byl vzrušující (trsy neznámých hub barvy lidské kůže, jeden roztrhaný králík, a to nejlepší – skotský dudek, *hoopoe*, tak vyplašený, že dvakrát vyrazil proti plotu a já měl čas si ho poprvé v životě prohlédnout). Dál je tu stránka se dvěma verzemi Gregorovy slovinské básně týkající se pondělku, v níž se píše o jámě vyhloubené dělníky na ulici. Autorovi díra připomíná vchod do prehistorické jeskyně, z čehož má radost. A nakonec asi deset Jerzyho básní. Měl jsem s sebou polsko-český slovník, proto jich je tolik. A taky proto, že se mi líbily – zvláště ta o Leonardu Cohenovi, kterého od rána pouštějí v rádiu, což může znamenat pouze dvě věci: buď umřel, nebo vydal novou desku.

Každé ráno jsme vycházeli ze svých ložnic, snídali v jídelně a pak se sesedli v prostorné místnosti, která připomínala menší koncertní sál nebo nahrávací studio (nebo obojí, a k obojímu také čas od času sloužila). Její jedna ohromná stěna byla prosklená a bylo za ní vidět všechno podstatné: moře, les, věčné přehršky a pastviny s černonohými ovci, vodní obzor a detailní záběr divokého králíka panáčkujícího pod zakrslou ostružinou (z mého místa byl součástí přírodovědného filmu také roh klavírního křídla chráněný obalem). Čínský císař, lesní

poutnice, unavený pozorovatel pozemních prací, Leonard Cohen a já (nejspíše trochu rozmazlený jedlík rajčat, podle motivu jedné básně, kterou všichni překládali, protože byla bez rýmů) si vyprávěli o tom, jaké potíže mají s převodem toho kterého verše, a vykládali (pobízení k podrobnostem), co a na co mysleli, když psali básně, o něž se ostatní pokoušejí. Odpoledne překládal každý sám. Každý sám také čas od času sbíhal k pobřeží – když jsem se brzy ráno nebo navečer vracel od moře, v krajině se hýbaly barevné skvrny ostatních. Jerzy zkoumal malý hřbitov na kopci (s křížem zacákaným od kormoránů, až se bělal), Zoë se rázně vracela po silnici nebo dumala nad zvlášť vydařeným bodlákem, Christopher stál tak blízko vodě, že to vypadalo, jako by se právě vykoupal, a Gregor se s hrnkem kávy v ruce snažil přiblížit k jedné ovci, která žalostně bečela. Ale jednou v noci jsem u břehu zpozoroval Christophera spolu s Jerzym, jak stojí v pláštěnkách nad jezírkem, které příliv udržoval mezi kameny. Svítili si baterkami do vody a vytahovali škeble, mušle, zbytky krabů a kdovíčeho na světlo. Mluvili, jako by se dohadovali. Zaslechl jsem polštinu – nejspíš si vyměňovali termíny. Čtyřdenní práci jsme pak čestně završili dvěma veřejnými, jazykově dosti spleťnými čteními.

Rozmotali jsme se a odjeli. Na zpáteční cestě jsem se znovu ocitl v Edinburghu – v Deanově bowlingovém klubu na Comely Bank Square to žilo: bílé košile, dokonalý lawn a přesná pravidla vztahující se i na slunce, hrající svou hru na

bílých sedátkách tribuny a stěnách klubového zázemí. Můj notes obsahuje seznam prapodivných věcí, které jsem spatřil v uličce plné charitativních obchodů. Je dlouhý, trochu se podobá básním na předcházejících stránkách a vede až na konec cesty.

2005

paul leibkühler, chlapec s rybou,
kissinger platz, wilmersdorf

Moje oči zarůstaly, řídly, najednou.
Když pravé tmavlo, levé světlalo – stejnoměrně,

jako by se mi v hlavě otáčela lesklá moucha –
líbilo se mi to, nehýbal jsem se a usínal.

Zkoumal jsem odraz suchého smrku padlého
do ramene;
viděl, jak se otrásá chladem, modrý, a mně
bylo teplo.

Uměl jsem se vmáchnout do kořenů, uvíznout
tam, bezmocný,
a vzápětí zpanikařit, říznout do zeleně – pro
sebe, jen tak.

Jednou večer jsme si s vlaštovkou
vyhlédli stejné zlatoočko, ještě drnčelo; řítíl

jsem se vzhůru s otevřenou tlamou,
a tu se do mě hladina krátce probořila,

šupiny, hřbet jako by vyplašeně vzplály
a z výšky spatřily, jak sjíždím ke dnu, pořád
černější;

ne a ne tu nehlučnou čerň dohnat,
hořel jsem i na dně, snad i praskal, všemu na
očích.

Když mě táhl, o boky mi dřely
dva stejné obrazy; to bylo poprvé.

Pak se moje oči pohnuly
a srazily se v jedno, někde na temeni.

Chvíli na mě sahal, napínal ploutev a pouštěl,
a pak tu šedou slepou rybu zabil.

srpen 2005

Wannsee

K placené pláži vede silnice a chodník, u nichž přihlíží řídký borovicový les. Jeho vstupní pásmo a vlastně celé přízemí jsou neprostupně zaneřáděné křovisky, poli zbytnělých rumištních bylin a padlými kmeny, spadlými větvemi. Jako drahocenné nerosty blyskotají tou divočinou lidské zbytky. Vlhkost odtamtud připomíná pot, pach moči klikaté ložisko zlata, ležící sosnové větve se podobají lýtkům a zápěstím zařatým rozkoší. Myslím na jiné vnitroměstské lesy, které jsem viděl, hájky jehličnanů na dunách za rušnými mořskými plážemi a lesní dálniční odpočívadla. Jako by tam za zelenými a černými kmeny šel někdo s rozpáleným zrcadlem; zahlédl jsem, jak si srovnává krok s mým.

Plážové výjevy Ernsta Ludwiga Kirchnera v Nové národní galerii na Postupimském náměstí mě tentokrát přitahovaly víc než Schmidt-Rottluffovy vchody do letních vsí a silnice se stínícími stromy, kvůli kterým jsem na výstavu Brücke šel. Rottluff mi od prvního seznámení s expresionisty připadal nejméně afektovaný z celé skupiny, jeho venkovské motivy plné barev a vegetace mi byly blízké, obdivoval jsem jeho řemeslnou všestrannost i nadání organizátora. I tentokrát mě jeden jeho dosud neviděný obraz přikoval k zemi. Sytě červený dům, téměř zakrytý zelení, která měla jednotvárnou, stylizovanou formu palmové ratolesti. Mocnost té neurčité zeleně a ponor budovy v ní zvýraznil podhled pozorov-

vatele – osamocení dům stál dost vysoko, na kopci nebo v kopci. Líbila se mi vířivost, a přece strnulost stromů, jejich vrcholků; pevnost, a přece sálavá prostupnost stěn. Záznam velkolepé vteřiny, kdy se dům vynoří před nepřipravenými očima. Všechno později – pro toho, kdo stoupá a vstupuje, bude jinak, ale všechno už zůstane, říkal jsem si.

Ale Kirchner mě vzrušil. Nejspíš to bylo způsobeno dlouhým pobytem v Berlíně, že se mi zdál o tolik naléhavější než kdykoli předtím: jeho soukromé ráje u různých vod s přítelkyněmi, modelkami, přáteli a vlastními portréty, neustálá tísnivá přítomnost města a konce, kousavé tváře (jak se jedna z nich podobala mojí zdejší učitelce němčiny), úzká těla, pohledy. Určité zběžnosti, až odbytosti jeho maleb a zároveň jejich protichůdné vypjatosti jsem teď porozuměl jako silnému vyjádření zoufalé krásy.

Na rušné pláži jsem se – krom dvou krátkých vykoupání – zabýval vránou, která složitě spojovala svůj den s vyplaveným malým okounem. Nejprve ho pracně vystrkovala z dosahu mírných vln na písek – okraj vody rybu neustále podléval a strhával zpátky. Tak dlouho, až vrána netrpeřlivě zabořila zobák do očního důlku, už prázdného, a jedním trhnutím rybu odhodila na břeh. Tím začaly nové problémy. Plavci procházející těsně podle vody k rezavému toboganu, který zdálky připomínal těžební věž – rušili vránu v jídle; každou chvíli poodlétala stranou v střídmych obloucích směřujících k vodě (se svěšenými nohama, s křídly jen zpola rozevře-

nými) a pak se prudkou obrátkou mezi prvními plážovými koši vracela ke své kořisti. Později u ryby zaklekla skupina dětí, jedno z nich okouna klackem mrštilo zpátky do vody, ne daleko. Vrána se vrátila a chvíli se pokoušela pokračovat v jídle pod hladinou. Každé klovnutí ke dnu bylo doprovázeno zježeným peřím na hlavě a bleskovým oklepáním. Nakonec rybu vyvlekla stejným způsobem jako předtím. Po vítězné potyčce s jinou vránou, která se chtěla přiživit, jiné děti zasypaly okouna pískem. Vrána rybu neodkryla celou, vyhloubila malou šachtu a pokračovala. Jedno klovnutí bylo tak prudké, že ryba zůstala přichycená na zobáku a celá se vytřepala z písku. Příběh uzavřel plážový uklízeč, který (jistě na upozornění některé z matek, hnízdících pod nedalekými vrbami) leklého okouna dřevěnými kleštěmi sebral do pytle a odnesl. Viděl jsem vránu, jak rozhodnými pohyby křídel ulétá k vysokému zalesněnému obzoru za zády opalizující pláže, jehož jsem si předtím nevšiml. Vrstvil se v zelených a modrých barvách, které vězelely v šedých předělech. Bylo tam chladno. Vrána se dlouho rýsovala na olivovém skle vitráže, potom se rozplynula v jednom z olověných spojů.

začátek září 2005

Léon-Jessel-Platz

Moje berlínské hodiny německého jazyka se postupem času proměnily v procházky po městě a tlachání po charlottenburských a wilmersdorfských kavárnách. Odfláknutou angličtinou. Na začátku podzimu byla zkáza dokonána a němčina našich lekcí se většinou omezila na objednávku kávy s minerálkou.

Dnes v Kantcafé – po oboustranném tápání, jak se anglicky nazývá vosy – jsem učitelce Karolině vyprávěl o okurkových sklenicích kvasícího rybízového vína v oknech babičky Anežky. Vosy se obratně proplétaly otvory v napnutém balícím papíru, jímž byly sklenice zavíčkované (až teď při zápisu jsem si vzpomněl, že babička papír děrovala krátkou a starou, kuchyňským nožem ořezanou kohinorkou a po tlusté tuze ve tvaru přesýpacích hodin zůstávaly kolem otvorů šedé stopy), šramotily, tiše bubnovaly a rozechvělý papír, který jim občas uvízl mezi hrudí a zadečkem, nesl a zesiloval navztekkaný bzukot. Pokusil jsem se učitelce popsat plný zvuk, co se tehdy ozýval z otevřených oken zatažených záclonami, ale můj zásobník vhodných slov byl hned prázdný, a tak jsem – z jazykové bezradnosti, která neomlouvá – vyprávění ukončil jako někdo jiný. Nějaký pitomec jí řekl, že – zkrátka a dobře – ohledně svého dětství může s Adalbertem Stifterem prohlásit, že mu v paměti nezůstalo nic než léto, které viděl oknem; ani stopa po zimě ve vzpomínkách na tehdejší čas.

Nejenže to bylo trapné. Stifterovu větu z autobiografického textu *Mein Leben*, možná poslední, kterou před sebevraždou napsal, jsem poprvé četl asi před týdnem. Moje učitelka pak vyprávěla o lesních mravencích – trochu červených, jak řekla – kdesi na hranicích Francie a Španělska. Když v dětství chodila s dědečkem na houby, starý muž často na okraji lesa vytáhl kapesník (slovo kapesník řekla německy, látkový, zdůraznila pak anglicky, a protože jsem jí hned neporozuměl, odhodlaně rozepnula kabelku pod stolem; rozbřesklo se mi a zarazil jsem ji dřív, než se její látkový kapesník zjevil) a položil ho do mraveniště (řekla jen *ant* a zbytek naznačila rukou, něco pohladila nad stolem; *anthouse*, navrhl jsem, *anthill* navrhla ona). Při návratu kapesník sebral, sklepal mravence, ulehl a látkou čpící sekretem si přikryl obličej. Inhalace ho zbavovala bolestí hlavy a protahovala dutiny líp než šňupací tabák (*snuff*, jak teď nacházím ve slovníku; při rozhovoru jsme vystačili se slovy *tabák* a *nos*). Jeden můj bratranec ostatně, vyprávěla dál, trpěl nesnesitelnými bolestmi páteře a občas si do takových mravenišť lehal naznak. Chtěl jsem poznamenat, že to byl statečný chlapík, ale nevzpomněl jsem si na správný anglický výraz (*brave*) a odmlčel se. Myslel jsem na dům ve Francii, kde se učitelka narodila (zmiňovala se o něm už dřív). Velký a tmavý zvenku i uvnitř, s mnoha okenicemi, protějšší řadou nějakých starých vysokých stromů, v údolí. Se skutečností neměl můj obraz společného nic, ačkoliv o údolí, alespoň se mi

zdá, mluvila, i o řadě starých stromů. Říkala o nich, že byly zpola uschlé, zanedbané (tak jako celá zahrada). Ale já stejně viděl vzorný sled stromů, topolů s chlupatou kůrou, zdravých, stejně vysokých a vzorně prořezaných, s oranžovými oky po spilovaných větvích.

V Kantcafé na rohu Schlüterstrasse a Kantstrasse bylo prázdno, nikdy tam ve středu v deset dopoledne, kdy jsme se scházeli, nebylo víc hostů než pět šest. Vyzkoušeli jsme i jiné kavárny, ale do Kantcafé jsme se vraceli. Učitelka přicházela skoro vždycky dřív než já, vždycky si něco četla nebo zapisovala do diáře, a zvedala oči, až když jsem stál těsně u ní a omlouval zbrusu nový pozdní příchod. Jak jsem se tak blížil k jejímu místu a prohlížel si ji, odhadoval jsem, zda je jí padesát nebo třicet pět. Dnes jsme zase mluvili o houbách. Velmi vysoká, štíhlá, spíš hubená blondýna, s malým obličejem, jenž, při pohledu zblízka, jako by od brady ubýval, se žlutými vlasy, které byly silné, ale ne husté – moje učitelka němčiny – poslouchala popis jednoho wilmersdorfského náměstí.

Uprostřed Léon-Jessel-Platzu, řekl jsem a díval se na portrét od Ernsta Ludwiga Kirchnera, který si proti mně zapaloval, je kašna ve tvaru obrovského hříbu (*big, big pilz*). Voda prýští odněkud ze středu kovového klobouku, místo ale vzhledem k rozměrům není vidět, a hřib je starý, červivý (použil jsem slovník), křapáč (to jsem neřekl) okousaný slimáky (slovník) a lesní zvěří – sochař do něho udělal rýhy a prolákliny, v nichž ponechal kov neopracovaný. V deset

hodin ráno se náměstí naráz probudí, protože otvírají dvě zdejší kavárny – Garson s bílým prázdným vývěsním štítem (drobounkou siluetu tancujícího servíra objeví oko až po chvíli) a konfekční, slonovou kostí omítnutý Bílý slon – a voda začne přelévat klobouk hříbu. V tu chvíli navíc slunce pronikne listím mladých javorů (na spodní patro větví lze dosáhnout rukou), jimiž je náměstí hustě osazeno. Vláčným proud vody zahluje povrch, v mastném lesku se objeví modré skvrny a měděnkové rozvětvené cákance a nažloutlé pupínky, na nichž se voda čerí. Některá místa na hlavě houby dlouho odolávají suchá, jakoby potřená látkou odpuzující proud, který se nad nimi poslušně dělí a pod nimi zas spojuje. Ale ty suché skvrny ve tvaru ovoce se postupně smršťují, a pak náhle jejich prostředkem prokličkuje úzký pramínek, k němuž se vzápětí přitáhne (s trochu nesku-tečným cuknutím) voda z obou stran. Zprvu je vody málo a kopíruje hluboký klobouk, na okrajích se ohýbá a pokračuje nejprve po vnitřní straně a pak po kuželu nohy, kde se v okusech ztrácí. Ale po chvíli, naráz, je všechna trpělivost naplněna a odspodu se spustí stěna crčící vody. A další. Gigantická nacucaná houba stojí uprostřed v temných pestrých barvách a její tlustý zvuk si bezohledně dělá místo v těsném podhoubí náměstí.

Učitelka neměla jasno v tom, o jaký druh hříbu se jedná. Zbrkle jsem prohlásil, že sochař měl na mysli houbu s tmavě hnědou hlavou, která je na spodku žlutá. Když se vnitřní strana

zmáčkne, žluť modrá. Namítla, že takový hřib – jde-li vůbec o hřib – mívá oválnou, nikoliv kuželovitou nohu. Houba, kterou – jak si z mého popisu představuje – sochař zobrazil, má spodek mléčně bílý nebo nahnědlý (*milchcafé color*). Zanedlouho jsem kapituloval a uznal, že jde spíše o pravák (nebo snad poddubák, *under oak pilz?*) nežli o panský. Nedovedl jsem to ale vyjádřit, protože doslovné překlady krajových jmen k ničemu nebyly. Nerozuměli jsme si a potáceli se v popisech tvarů a skupenství a odstínů. Ke konci jsme hřib z Léon-Jessel-Platzu začali kreslit.

Nežli lekce němčiny skončila, řekl jsem Karolině, že by s úspěchem mohla dávat hodiny kreslení. Vyprávěla mi o tom, jak kdysi v Anglii brala soukromé hodiny kreslení ptáků a květin. Vyprávěl jsem jí, že v Cambridge jsem vlastníma očima četl vývěsku (na domku s japonskými posuvnými dveřmi a okny zarostlými psím vínem, *dogs grape*), na níž učitel nabízel hodiny kreslení ptáků za soumraku. Nevěřila.

podzim 2005

Tulačka

Mám rád ta místa v povídkách Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, kdy spisovatel nečekaně zarazí spád spletitého a napínavého vyprávění prostou otázkou Co ještě popsat? Obyčejně pak následují dva tři odstavce výjimečně krásného popisu italské krajiny, pozdně středověké řezby nebo renesančního obrazu, v nichž „místo trnové koruny svírá hlavu Krista cosi jako černý snubní prsten“ a „jezera jsou plochá jako podzimní záplavy“.

Záplava zimního světla na Kurfürstendammu je plochá jako jezero, když si kladu stejnou otázku. Co ještě popsat? Na rozdíl od autora *Ostrova a Věže* se želbohu ptám na konci příběhu – za několik dní z Berlína odjedu. Nedívám se tam, ale vím, že na rohu bulváru a Joachim-Friedrich-Strasse sedí pod jedním z očíslovaných platanů tulačka. Tak jí říkají moje dcery. Právě ji bych chtěl popsat.

Mladá a silná, vlastně docela hezká, s pihami ve světlé pleti. Zdá se mi, že za celý rok nebylo dne, kdy bych ji nezahlédl. Táboří u paty stromu na vrstvě barevných látek a kusů oblečení, jejíž podklad tvoří pruhy černého sametu. Alespoň to vypadá jako černý samet, protože její šátky a přehozy, trhance a smotky protkané blýskavými nitěmi, a vůbec všechny věci, které ji obklopují, v každou denní dobu září na tom podkladu jako důstojně uložené klenoty. Carevna leží uprostřed, s dlouhým teple podšitým

pláštěm přes ramena. Ale její carství je divoké a daleké, jak prozrazuje hlavní insignie – až k zemi sahající „cop“ spletený a schumlaný ze všeho na světě, co se leskne a třpytí, obludný tučný „dred-lock“, nad nímž oči přecházejí, přinutý někde na límci k plášti tak šikovně, jako by to byly skutečné vlasy. Práce na copu – navazování, smotávání, provlékání – jí vyplňuje dny. Někdy si k předení maluje obličej; zdálky se pozná, jestli právě válčí, nebo se raduje. Jen jednou jsem ji slyšel promluvit, to když se moje nejstarší dcera osmělila, přistoupila blíž a zeptala se: „Wie heiss du?“ – „Anna,“ odpověděla tak mírně, stydlivě, až mě to překvapilo. Nejspíš se mi jen zdálo, že slyším slovanský přízvuk – Polka? Nevím. Byla bezzubá, pod horní dásní jsem uviděl jakousi hnědou linku. Dcera dychtivě ukázala na odstřížek lesklého fialového motouzu. Anna polekaně zavrtěla hlavou.

Naproti jejímu ležení je květinářství a obchod humanitární organizace Oxfam, v němž se za nepatrné ceny dostanou věci z charlottenburských a wilmersdorfských starých domácností. Nejkrásnější předměty se ocitají ve výloze (vždy tematicky skládané: piknik, safari, modrá barva, ples, svatba, čaj o páté...) a každé úterý ve tři odpoledne se vydraží. O dražbu v pravém slova smyslu nejde, cena se nemění – pokud je víc zájemců o jednu věc, hrají se kostky. Vrháby na malém zeleném froté ručníku vedle pokladny. Se ženou jsme si vybrali bílou porcelánovou vázu, která z boku působila až kubisticky, ale pohled svrchu nabídl vláčně se vlnící květ.

Tak se nám líbila, že jsme se rozhodli hrát. V obchodě bylo plno a po „naší“ váze toužilo pět dalších zdvižených rukou. Jedna z nich patřila tulačce. Anna stála mezi ostatními, nikoli vzadu, nenápadně, jak jen jí její oděv dovozoval, a – vzpomněl jsem si na jednu báseň Vlasty Dufkové – „páchla jen decentně“. Nepřálo nám štěstí a vypadli jsme v prvním kole. Ale ani Anna vázu nezískala, o vlas prohrála v kole posledním. Beze slova odešla, hrdě a plaše se vrátila ke svým věcem.

Když jsem druhý den doprovázel mrazivým ránem své dcery do školky na Westfälische Strasse, vyprávěl jsem jim o dražbě. „Kdybych tu vázu vyhrála,“ řekla nejstarší Sidonie, „dala bych ji Anně jako dárek.“ A dodala: „Chudák tulačka.“ Po krátké rozpravě jsme se šťastně shodli, že to takhle dopadlo i bez nás. Lidé, kteří v dražbě zvítězili, určitě přenechali vázu tulačce. Anna teď sedí na svém místě a rukama i nohama objímá vázu plnou jogurtu a ovesných vloček a snídá, navrhoval jsem. „A je pěkně zapatlaná,“ navrhla Valérie.

„Odpoledne se půjdeme podívat,“ řekl jsem. Ale zapomněli jsme na to.

zima 2005

storkwinkel 12

Večer drozd bliká na plotě
(šedá – tmavošedá – šedá)
a probírá si peří na hřbetě,
podobný zbytku věci.

Z kaštanu trčí čerstvý pahýl
větve, co ráno odřízli
dva nepromokaví mniši –
dlouho se zdá, že ho kmen vsrkne.

Chutě, a ne vůně ve dvoře;
packy a ohon vlhka na kachlích
se vším, co padá ze stromu
a ukládá se do vzorců.

Za zpěvu drozda lidé s odpadky
třískají – každý po svém – večerem
a kývají se po svých znameních –
ten po listech, ten po úlomcích větví.

2. července 2006

Tlusťoch kropí řeku chlebem, ze kterého sám ukusuje; pomerančový upatlaný splávek se uboze vyjímá v chlebové polévce. Vepř se třemi udičemi ve vidlici žvýká, pije, čte noviny, kouří, klimbá, různě těká před televizí řeky, těká a ťuká, zabírá, bere. Ryby ne. Později jedna prohne udičiči – jedna za všechny, pravá reprezentantka pohrdajícího podvodního světa: maličká, bezbarvá, strnulá jak netřpytivá třpytka. Rybář ji otráveně svěšuje z háčku, ukazuje jinému lovcovi (ten svůj splávek pozoruje z auta, dobrodruh) a mrští s ní zpátky do řeky. Slunce nad tou procedurou pohasíná, chvíli mrholí. Jak skvělá pomsta sytých barev a úžasných tvarů, co táhnou pod hladinou. Vidím, jak se dole rozestupují před ocelovými pahýlky s návnadou a kují tu šedivou pomstu. Zářím v mokré zeleni, v hospodě u řeky, nad přívozem jménem Johanna, zatímco volavka s vysypaným křídlem letí proti proudu tak pracně, jako by mezi ní a hladinou nebyl celý povlovný svah protějšího břehu s palácem a vinicemi a pás bílého vzduchu.

Na břehu – trávu ohýbá vítr – rostou duby, jejichž spadlé suché větve tolik připomínají parohy, že se několikrát vzrušeně shýbnu. Sedám si a dívám se na člun, který dlouho manévruje a potom zarazí uprostřed řeky. Dva dělníci se rukama v rukavicích dotýkají obří železné bóje, která svítí syntetickou novotou. Povídají si, pozorují okolí, při tom bóji bez ustání ohmatávají,

hladí, zkusmo přizvedávají. Na konci malého jeřábu se houpe řetěz s krátkým trojzubým hákem. Jeřábník jej spouští pod hladinu a pomalu v půlkruhu pročesává dno. Dvakrát třikrát sem a tam, pak se řetěz začne pomalu navíjet, hák se vynoří. A znovu. Nikdy na něm nic není, nic neuvízne; jen jednou dělník vykopne kámen zaklíněný ve vidlici. Sedím tu dlouho, tak dlouho, dokud se téměř nevytratí neklid při každém vytažení trojzubce. Nic se nezavěšuje, nezachytává, nestrhne. Zvuky řetězu měnícího rytmus, dlouhé pauzy a zádrhely v útrokách lodi a rutina brázděné a rozrážené vody a prázdného háku. Trochu směšného, jak sloní chobot. Volavka se vrací. Nemotorného a vysmívaného. Tráva háčkuje ve větru.

Tos měl šťastný den u řeky, říká mi přítel Petr Halmay, když později mluvíme o hácích. Pracuje v divadelním skladu, pracuje s háky a mezi háky. Jsou strašlivé, míní, protože mají tak jednoduchý tvar, protože jsou tak mnohoznačné. A nabízí svůj hák: ve skladu ohromných kulís, v prašném průsvitu mezi nakupeným nábytkem, na konci provazu, nehybný. Jsou to zbytky věcí povýšené na věci, říkám. Dokonalé, vybroušené zbytky, které všechno, čeho se dotknou, mění ve zbytek – ale o něco méně dokonalý, pravím u vína. Petr se mě raději ptá, jestli vím, který český básník napsal báseň s názvem *Hák*. Nevím. Je o jatečním háku, říká. Nevím. Pak už vypráví o něčem jiném.

květen 2006

Zlodějíček

M., jak se máš? Když jsem Ti nedávno ve vlaku do Terstu vykládal, že si v cizích městech připadám jako zlodějíček a že se mi to líbí, moc jsi mi nerozuměla. Není divu, nemluvil jsem srozumitelně. Tak Ti píšu o loupení po městech dopis. Je z Bruselu, ne z Berlína, jak jsem plánoval, ale to je koneckonců úplně jedno.

Kousek od Náměstí svaté Kateřiny, kde už dva dny bydlím, prořezávají platany. Pět ráno, tma, mrholí, a nikde nikdo (ani na ulicích, ani v oknech) – jenom trojčlenná četa už řádí v korunách. Dva zaskočení kosi tu hrůzu úkosem pozorují z chodníku (vypadají jak zmoklí potkani); holubí hejno chvíli popuzeně nadskakuje na svém oblíbeném architrávu, pak se sveze na římsu nad prádelnou a odtud zas vzhůru na střechu Mariina lycea a tak pořád dokola; straka si něžně přivoněla ke střeše. Tři dělníci v černých teplákových kápích a pomerančových vestách, tři prapodivní františkáni v nepromokavých overalech pracují – jeden na výsuvném žebříku, druhý na plošině, třetí se nahoru vznesl bůhvíjak. Malé motorové pily (taky oranžové) se zpěvavě zakusují do větví, po nichž zůstávají oranžová a okrová kola; na plošině se ledabyly otáčejí oranžové světlo, jde po zdech, násobí se v oknech. Kol a skvrn na kmenech a nejsilnějších větvích přibývá, spilované větve dopadají na dlažbu (jedna z nich vyplašila potkaní dvojici), mokrá kůra se odlupuje a odkrývá další odstíny

oranži. Od strakatého kostela se ozve vášnivý ptačí nářev, asi drozd – ale tma a tmavý drobný déšť neustupují a desítky skvrn, světel, průníků jasně blikají a varovně se pohupují v prostoru náměstí. Divné, zapovězené místo; ráno sem nesmí; drozd umkl.

Mniši v korunách si mě nevšímají, když v jejich modlitebně sbírám větev seříznutou z obou stran: silnou a krátkou, mohlo by z ní být dobré topůrko sekery na štípaní klášterního dřeva. Schovávám ji pod kabát a rychle zahýbám kolem taverny Cyanopica na rue de la Écharpe. Mizím v dešti a pod kabátem svírám tu věc, mokrou, studenou, pevně tvarovanou, ledové zápěstí, kus mramorové sochy z městské galerie, vlčí nohu ukradenou z loveckého salonu (skleník s bruselským porcelánem s honebními motivy stál hned u dveří, pamatuješ?).

Ach, tolik volného času v cizím městě, záplava jazyka, který neznám, oceán cizích lidí i cizího liduprázdna. V kavárně Modelg zatím žádný host, vybírám si místo s výhledem ven (prázdná výpadovka, čekající taxík, jehož rozsvícený nápis překrývá jméno rohového kina z cihel), a když se u stolku zjeví servírka (celá v černém, s bílou zástěrou), ztuhnu. Je přece tolik podobná jednomu z mých přátel, je to jeho sestra, kterou nemá. Beru servírce tvář, nacpu ji pod kabát k platanové větvi a chvíli si s ní pohrávám a myslím na to, jak často potkávám „sourozence“ a „rodiče“ (zvláště „matky“) lidí, které znám, a také jejich budoucí i minulé podoby. Za sklem se rozednívá, taxikář zhasnul jméno biografu

a v přítmí se zdá, že olizuje vnitřek auta (to si jen bradou pomáhá při obracení dnešních novin). Z nerezové konvičky dolévám zbytek smetany, pak si ji prohlížím, a když jsem u šroubu, který trpělivě drží při životě kovové víčko (lehký třesk plechu a hustota smetany), pocítím nelibost z neodvratného rozhovoru, který mě čeká při placení. Nechci mluvit, nechci se hýbat, chci se dívat. Pozvolna, s pohledem upřeným k baru, zasunu konvičku do rukávu.

Později jdu Cirkusovou ulicí a dívám se na zem. Sbírám dílek střenky nože s nápisem „Egypt“ a vyrytou hlavou faraonova sarkofágu, výtisk Brussel Deze Week z minulého týdne (ještě zavařený v igelitu), gumičku do vlasů (jsou všude, ale tahle je čistá, černá, protkaná stříbrem, s nezrezlým spojníkem, bez namotaných vlasů), přetržený řetízek stočený v slizu kaluže a taštičku Bvlgari, naprosto suchou, se sklady dokonalejšími než všechny zlomy na domech kolem. Z čísi poštovní schránky vydolují naditou obálku s katalogem. V čínském supermarketu už otevřeli; stopují starší Číňanku a dávám do košíku totéž, co ona. A potom – to už jsou v ulicích auta a straky v rue Dansaert vypadají na pozadí bílého vzduchu jako vyprané černé ponožky – si v butiku Cuculus koupím kopii hedvábné šály s třásněmi, kterou jsem včera zahlédl na prodavači v jednom antikvariátu na rue du Midi.

Můj byt je sbírka; utírám nové úlovky a pokládám je k těm starým. Podlaha pracovny je skoro plná. Ale dnes neberu předměty do rukou je-

den po druhém jako to dělám každé ráno. Dnes si všímám jen jediné, te nejúžasnější, kterou jsem před týdnem ukradl v obchůdku se starožitnostmi někde poblíž konzervatoře (majitel, upovídaný stařík, se jmenoval Urbano Pezzatura; jméno stálo v rohu výkladní skříně): ugandský zlatohlávek Goliathus goliathus (černobílá varianta), chlupatý jak broskev, bez jediného škrábance, vztyčený s roztaženými krovkami a křídly pod skleněným poklopem, rozkrájený a po dílcích navlečený na zlatý drát. Celý ten nehorázný způsob preparace má sloužit k iluzi majestátního letu toho brouka. Obracím relikvii proti světlu, zkoumám detaily a cítím, jak velkolepost toho vzácného kousku pokračuje v mé hlavě. Uvazuji novou šálu, zamykám byt a беру schody po dvou. Už pár dní mám to auto vyhlídnuté (Volvo, stříbrné, takových je tu spousta), drátem vpáčeným do faraonovy střenky odmykám, vyhrnu vnitřnosti pod volantem (tohle umím) a jemně nastartuji. Všechno běží hladce; a když na nejbližší křižovatce spořádaně zarazím na červenou a urovnám záhyb tašky Bvlgari vedle na sedadle, cítím tu závrať, s jakou se z mozku vytrácí vidina burácejícího goliáše a dělá místo první sloce první básně v tomhle městě.

Variaci té věci, k níž jsi přirovnala moji chabou italštinu, Ti posílám s dopisem.

20/3/09, Brusel

Zápisky ze Saint-Nazaire
2003

Zlodějčkům v deltičkách

Skoro celé léto roku 2003 jsem prožil v bretaňském přístavu Saint-Nazaire. Po dobu stipendia jsem překládal básně Vladislava Chodaseviče. Následující text je záznamem přestávek mezi překládáním, trávených většinou na balkoně bytu v desátém patře s výhledem na přístav, loděnici, ústí Loiry a Atlantik.

Strofy

„Odráželi jsme loď jilcem, opatřeným tenkým návlečným lanem, a tak jsme pomáhali kormidelníkovi. Protože jsme měli před sebou širé moře, nespustili jsme nadstěžeň; nechali jsme jej stát, neboť loď plula dobře před větrem, a věděli jsme, že se jí pluje lépe a ujíždí rychleji, když je nadstěžeň vztyčen. Když bylo po bouři, vytáhli jsme přední plachtu přídní a hlavní plachtu a přitočili loď. Pak jsme vytáhli vratiplachtu, plachtu velestožárovou a předostožárovou. Mířili jsme na severovýchod, vítr vál od jihozápadu. Na pravoboku jsme utáhli dvoulaní a odvázáli zvratičku návětrnou a táhla; nasadili jsme zvratičky závětrné, vytáhli je na návětrném lanivu, napjali je a pevně přivázali; vratiplachtová lana jsme přetáhli proti větru a loď jsme drželi těsně při větru, jak jen bylo možno.“ *Swift, Skoumal*

Památníky na plochých útesech a pobřežních zdech: vojákorybář s mečem, směřujícím k hladině, na orlu; postříbřená hlaveň děla; holubice s ratolestí; menhir.

S tmou přestalo fičet; vzduch v přístavu voní po vařených těstovinách.

L'estuaire de la Loire – to rozlehlé ústí odtud vypadá jako záliv, sladkovodní záliv.

V protějším okně přes zdymadlo vzpírá holčička červený míč a pak někoho krátce vyhlíží z balkonu.

Ve tmě se zdá, že manévrující čluny za sebou

nechávejí ostrůvky blátivého dna, ale je to jen jiné čerení hladiny.

Druhy škeblí, druhy čerení, havěť přístavních zvuků.

Hmyz lodí; klepeta pevniny – na tom protějším les a nekonečná, zídkami naporcovaná pláž.

Ježení, cuchání, krabacení hladiny.

Některé ze škeblí, které schnou na balkoně, jako by byly z peří – hřbítka malých fialových koroptví.

Nad vrstvou měňavých mušlí a škeblí je ještě fólie písčných blech; pláž se rozestupuje pod očima.

Domek hlídače propusti s půlkruhem prosklené pozorovatelný: na stolku blok, žluté pouzdro s tužkami, popílek mrtvých mušek – už jen do toho postavit hrnek s horkou kávou a dívat se, jak slunce odkrývá prach na její hladině. A psát. Nepřekládat, psát.

Postava: strážný propusti – a za ním nějaká přístavní oresteia.

Protější výběžek pevniny, zlatý v západu; lodě, které vyplouvají mým směrem, vypadají jako oddělené domy.

Počasí nad ústím a pobřežím se nezměnilo – ale jako bys měl odkrýt ještě jednu záclonu, abys viděl to, co včera ve stejnou hodinu.

Případové studie – případové básně, strofy: „případ od případu“.

Most přes ústí (*pont suspendu à haubans*) je z mého okna dlouhý a tenký jak tykadlo nepředstavitelného tesaříka; možná že na opačné straně skutečně není ukotven, trpělivě si omakává břeh.

Neviděl jsem, jak prší na pláž.

Rybářské boudy na pilotech, sítě, memoriál na útesu, čluny, můstky, zídky, mola, majáky, světla – prostor *mezi krajinou a divočinou*.

Před setměním kilometrový oblouk kouře z parníku a jeho odraz na vodě; neúplná elipsa.

Neviditelné mosty, můstky a lávky hřmějí pod neviditelnými auty.

Kořeny světél na hladině.

Zašlý porcelán sedících racků.

„Moře se prostírá“, „šustí volány“ (Brodskij) – ve splachování pláže je opravdu něco domácího, starosvětsky pečlivého.

Bouřka; nekonečný, přes prostor se vlekoucí hrom a obludná tětva mostu přes ústí – rýmuující se slova.

Malé hejno se rozbilo do keře na úvazišti; rozškrábané střechy osvětlují racky.

Průvan promáčkł záclonu do otevřeného okna.

Při překládání pravidelných meter cítím, jak se slovo, které dlouho hledám, rozhoduje, zda se objeví cestou svého významu nebo cestou své délky.

Přístav a loděnice večer, úplná džungle intervalů.

Chodasevičův sonet, jehož verše tvoří jednoslabičná, rýmující se slova.

Jednoslabičný sonet.

Znovu se dívám, jak se hydraulický padací most (*pont basculant à simple volée*) – kus přístavní krajiny: asfaltka s bílým pruhem, lampy, zábradlí, dopravní značky, domek strojovny – vrací nad vodu a neuvěřitelně měkce klesne na své místo: nic, ruka položená na stůl.

Nekonečné obracení přísné sloky originálu – pětistopý, střídavě rýmovaný jamb – ze všech stran.

Noční nábřeží bleskově osychá – ve větru, v lampách, v stínech; puchýře na hladině.

Střídmá, prostě půvabná choreografie Chodasevičových strof: „Vot pověst. Mně ona predstala / Otčjotlivo i jasno vsja, / Poka v mojej ruke ležala / Ruka poslušnaja tvoja.“

Z písku trčela křídla ústřicových slepenců.

Marée haute, hnědozelené moře, vzrušení racci, v koloně aut jsou všechny tváře obráceny k vodě, podlaží parníků razí přes horizont.

Těsně před řetězcem privátně vyhlížejících pláží byly k pobřežním balvanům přilípnuté čtyři široké schody ze zsinaleho betonu, na které příliv posílal pohledné rokaje.

Teď vidím, že dramatický memoriál na útesu je vypočítán na příliv; předtím skutečně „nebyl ve svém živlu“.

Žádný úlovek – ale na co chytil, že to vypadalo jako stříbrný hlavolam?

Desetislabičné, virtuózně přehrávané distichy o Orfeovi (z Chodasevičovy pozůstalosti) – ruka čeří vodu různými směry.

Bílá chapadla propusti a jejich těžké odrazy na hladině, která se zvedá.

V přístavu věci vyluzované zvuky.

Malé a robustní rybářské čluny se sítí na mohutném navijáku a prázdnou stoupavou přídí.

Kamenitý břeh moře a pláž jsou Chodasevičovy oblíbené krajiny: břeh jako vstupní partie jiného světa, pláž jako lesk a bída světa vezdejšího.

Škeble – sloka; zvlášť tahle zvrásněná, s polovinami zahryznutými do sebe, nerozlousknutelná.

Chodasevič: tento život jako pouhý rozběh vln – a on vyvržen na „nový“ útes, odkud sleduje odliv „obrazů minulosti“.

Svaly škeble.

Mrtvý vrabec, včera taky jeden: „krouží nad ním mouchy, vážně jak učenci“ (Zagajewski).

To Chodasevič umí, zazátkovat celý smysl sloky do čtyř jednoslabičných a dvojslabičných rýmových slov.

Nové a nové kombinace barev v přístavním vesmíru, jedna rafinovanější než druhá, před chvílí třeba: tmavozelený nátěr paluby, přes něj šedočerný hustý dým, který podlétá racek; snad ani nemá peří, je jako bílá kapota. Kapotka.

Dnes poklidné, olejovité moře; těžké plochy vody jdou daleko, jednou se překrývají, podruhé prostupují.

Trojdičná, na dvou místech rozhlodaná ryba.

Vlny přes škeblový nános – jak to zní, tak to zní.

Plage de Saint-Nazaire, hleny vyvržených medúz; moře kašle.

Laloky vyžehlené látky na zadcích starců ráno u baru.

Záda s vyčuhujícími, prohnutými cípy dnešních novin a včerejší cípy čeřenu, pomalu taženého z moře.

Báseň, rozložená na dodržených cézurách jako na kmeni.

Barmanka *U delfínů*; to není řeč – skoky, kaskády nad umytými skleničkami.

Prázdný bar: šlahouny chromovaných opěradel.

Nejméně půl hodiny denně se zabývám průvalem.

Bar se plní a vyprazdňuje jako plíce kuřáka.

Pták a bóje.

Záhyby látky na škebli; plizovaná škeble.

Nezařazené, nepublikované, rozepsané, příležitostné – procházka po přístavu.

Bóje – těžítka.

Vítr mlátí okenicemi protějšších oken – když se nedívám, vidím příliv prken.

Větrná růžice, vysázená z neznámých bylin v příbřežním parku.

Čistič stěn propusti, žlutý gumový plášť po paty, je už třetí den na svém místě; o stupeň světlejší struktura kamenných kvádrů, která za ním zůstává.

Strofa před přeložením je přečpaná vchody, hladkými vstupy.

Jistý druh krabů (*Araignée*) v supermarketu: barvy a vláčná čidla, úplná čarodějova zahrádka.

Báseň přešla překladem jako mrazem.

Uprostřed hloučku rybářů, který se v půl páté ráno domlouval na lodi na dnešní lov, zelo něco jako zelená jáma; později vysmekli lano obalené látkou.

Hydraulika, klouby hrází, půlící se nebo zdvíhající můstky, všestranná ramena jeřábů – pak se zdá, že i staré kamenné molo s nízkým majákem v pěsti se zničehonic někde (kde?) přelomí a vydá jiným směrem.

V nepoužívané ložnici pach vypraných ručníků a ložního prádla, studený a kluzký.

Hrozen svatých nad svalem s pádlem, šátek, uzly, hřebeny rozbouřených vln, „příď o příď, koráb o koráb“ – to si jen tak představuji, bazilika je zamčená.

Most přes ústí: zdá se, že auta mají vypnuté motory a motor, který je pohání, skrývá špatně viditelná konstrukce.

Na balkonovém stolku mých sousedů se v pra-

videlných intervalech střídá teplé jídlo a mokré prádlo; člověka, pokud tam vůbec nějaký bytuje, nevidět.

Parfém na balkoně a nikde nikdo: hledá podpaží.

V celém bytě zavřené okenice, otevřená okna.

Při pozorování oceánu často vůbec nedokážu rozlišit, co je hra světla a co kvalita vody.

Kalné sklo vyplivnutých medúz; zábrus; kytky průsvitné pryže; míč v pláži; zákal.

V přítmí: slunce škvíry, paprsky záclon.

Nevypláchnuté plastické koše a přepravky na kotvících člunech, skvrny, fragmenty krust, šlem.

Čárky, středníky, dvojtečky, pomlčky.

Soubor, uložit, soubor, zavřít, soubor, konec.

Balkon, uložit, balkon, zavřít, balkon, konec.

Bokem a šikmo odplouvající nákladní loď.

Jeřáb vykládá hlínu z lodi – opatrně a soustředěně, přihrbený, jako stařec.

Co jsem dnes dělal jiného, než listoval ve slovnících: bassin a kiseja, phare a kolpak?

Mrtvý dravec, možná ostříž, mezi čluny zakotvenými ve vnitřním přístavu; houpal se břichem dolů, lehounký a ubohý, s vykrojenými ramínky křídel.

Parník odrazil a stojí, pod ním podjíždí jeho odraz.

Hladina, pulci světla míří na hloubku.

Malý jeřáb už zase větší hlavu plnou hlíny.

Různorodá světla majáků; v tom nejbližším jako by někdo celou noc mával baterkou.

V temných oknech protější řady domů se odrážejí odrazy světla na vodě – sto naráz vykrádaných bytů.

V knihkupectví *Slovník moře*.

Vysoká tráva a písek; lišejníky a rozstříknutá pěna.

V Chodasevičově případě překládám především strofy.

Po čtrnácti dnech první rozvinutá plachta – je neděle; *clara pacta*.

Ten okamžik při překládání pravidelných, rýmovaných slok, kdy se najednou originál „utrhne ze řetězu“ (pozice slov, hranice veršů, vět) a „je vidět“ jen jakási šedivá ploška.

„Utržení ze řetězu“ a „otrocký překlad“.

Druhy a konfigurace plachet, počet, poloha, postavení ráhen a stěžňů, to všechno na klidném oceánu, v zářivé bríze – sto variací jediné strofy, dokonalé porušování dokonalé formy.

Chodasevič o tom, jak „padá do sebe“: „zvuky ke mně doléhaly jakoby přes masu hluboké vody... takhle slyší potápěč poplašný zvonec na palubě a křik námořníků...“

A „druhý svět“ a jeho odlesky na pláži (*U moře*): „Bezvetrije, pokoj i leň. / No v jasnom světě / Otkuda že ložitsja teň / Na ruki eti?“

Vyvržené trávy-hnijící sítě a na nich hrdličky
za odlivu.

To krátké, zahnuté rameno bílého jeřábu na
proplouvající pracovní lodi připomínalo po-
hledný kouř, který vítr bere rovnou z ústí komí-
na výletního kolesového parníku.

Navracející se voda trpělivě, kousek po kous-
ku, přelévá suchý kámen.

Rozlity zvuk neviditelného letadla.

Z prázdné škeble vylétá perleťový okřídlený
mravenec.

Střapec lana.

Moře při přílivu prudce mění rytmus.

Vlna – sloka.

Kvarteto: můstek, opěry, bouda, síť.

Něco jako odpočinek mezi strofami.

Dva krabi zelení jako tráva se perou o fialo-
vou lasturku (nalakovaný nehet); pak všechny
sebere couvající voda.

Kámen k nerozeznání od vysychající medúzy.

Slepence škeblí se párou pod podrážkou.

„Moře šumí“ – jistě, ale naráz z tolika vzdále-
ností.

Obří modrá *Casablanca* zdvihla most na hodinu
a čtvrt.

Vítr naráz kácí všechny slunečníky před ba-
rem; uvnitř cvakají po podlaze plastické popel-
níky.

Páry, opěry, krabi, nohy lávek.

Bleskosvod v ochlupení lanek – noha tesaříka.

Škeble, odchlípnutá látka.

Rybáři v hranách přístavu.

Přeludné mušle plechovek v písku – jako vždycky.

„Špičkou boty nakopnutá / plechovka vylétá do vzduchu a mizí / z dohledu. Ani za minutu / není slyšet cvaknutí jejího pádu / na mokrý písek. Tím spíš vyšplíchnutí.“ (Brodskij o Jadranu)

Povely z amplionů dvou lodí se proluly.

Silný průvan – byt plný nahých těl.

Trojúhelníková jezírka, bílá od soli, v útesové skále; hloučky centimetrových krabů se rozjíždějí do stran.

Na dno něčeho sesypaná bitevní scéna – proč mě to napadlo?

Hebké střepy (jeden zázračně modrý), napůl vyschlého kraba, jiná dvě krabí klepeta, už obvyklé spleené skrumáže ústřic, kameny, elegantní, dosud neviděnou škebli (Venuše, Shell) – oplachuju, dávám sušit na balkon.

Doslovně z Chodaseviče (jiná báseň s názvem *U moře*, z roku 1922): „Ležím jako líná améba / a hledím, mhouře levé oko, / do emailového nebe / jak do převrhlého škopku. // Pořád týž obvyklý svět / a stále stejné ubohé rekvizity. / Mýdlová pěna příboje / vybíhá na svažující se pláž. // Nízké umývárny se bělají, / hnědne rameno ženy. / Jak obrovské umyvadlo! / Jak slunce sálá! // Nad rozpáleným pískem, / ani živá, ani mrtvá, / trčí v ostrých trsech / vyšisovaná tráva. // Po písku, unavený žárem, / mezi

zdravím kypícími lidmi, / jde nikým nepoznaný
Kain / s ekzémem mezi obočím.“

Kos šlí proti domu, cvrčci rozvrhují fasádu;
před rozedněním.

Bílá košile – ale jiná bělost za ní!

Bílé volavky mezi racky na útesu pod památníkem;
když se objevím v úrovni hejna, rackové
popolétávají na vzdálenější skalisko, volavky vy-
plaší až ruce nad hlavou.

Volavka kráčí, příkrčený močál. Deltičku, zdá
se, zdejší zlodějící vysnili si – vzpomínka, od-
někud z Itálie.

Nalevo sladkovodní horizont.

Odpolední zácpa na mostě: tenký stříbřitý
prut přes moře.

Křída palub, racků, měřidel v moři; sucho
v ústech při pohledu na ně.

Křídla, křída, křivda – nepodařené rýmy.

Žár, řada rybářských bud na pilotech, černý
lak, rez – zdálky jak obří vyhořelá hala.

Jdu ven, abych něco napsal; otvírám dveře na
balkon, abych něco napsal – o nic menšího ne-
jde.

Není slyšet nakopnutou plechovku, jak dopa-
dá na písek; tím spíš vyšpláchnutí – plechovka
nedopadá, ruka s malým zpožděním přestává
psát.

Není slyšet auto na mostě, které měnilo zvuk
motoru v zatačce.

Není slyšet loď, do níž se před chvílí navíjel
řetěz.

Nejsou slyšet ptáci nad vodou, z nichž jeden před chvílí zahvízdal kolem okna; ledový spoj oka a hranatého zobáku; a hlavně: živá křídla a mrtvolné tělo a výraz; dva ptáci v jediném.

Není slyšet zpětný pohyb kladky, která před tím odskřípěla čeren pod hladinu.

Parkoviště je za přílivu plné, i bar; barmanka si jen ztěží nachází chvílky na skládání venkovních stolků.

Věž plastikových táčů vzdoruje větru; keře čehosi to hned vzdaly.

Ve vodě piksly, barely – přístav se odráží.

Nahnědlí motýli s broučím letem.

Bledé tmavomodré světlo – co přesnějšího o pozadí stěžňů v deset večer.

Starý motiv: světla rozsvícená do světla.

Stěžně na sebe strhávají pozadí.

Prohýbající se haly okolo kovové hladiny.

Malý hnědý motýl – jako by vyletěl z filtru cigarety od protějšího stolku.

Dívka u stolku naproti – jak je podobná svojí matce, kterou jsem nikdy neviděl; totéž někdy s věcmi. S lidmi ustavičně.

Nějaká slavnost: špízy plachetnic bodnuté do stěny zdymadla.

Ráno balkon poďobaný zarůžovělými mandelinkami; s brouky tu jinak nemám štěstí: neúplný skelet nosorožíka u garážové stóry.

Ovlajkované plachetnice – s rozvinutými plach-

tami, některé ještě bez nich – se z uvolněné propusti rozptylují po ploše, po nenápadném větru: *Tour de France à la voile*, hlásají nápisy.

Večer se plachty potkávají u stejného vstupu, v silném protivětru, s muzikou – vplouvají a skládají se ve zdymadle, vlajky na stožárech duní.

Škrtanice provazových zábradlí, ze které bolí oči, a nad ní barevné objemy vlajek.

Chodasevič je jedinečný v pozorování a detailních popisech okolí své psýchy, tj. svého vlastního těla, té milované „nádoby“, oddělující duši od skutečnosti světa, která ho znervózňuje, „schrány“, z níž duše odchází „jinam“ a kam se zas navrácí („jako by zmiji znovu vecpali do svlečené kůže“); v krajině vlastního těla je vždycky věčný a jemný: „cizí, vystydlá ruka v kapse“, „tělo těžkne, jako bys vystoupil z loďky na břeh“, „jdu jako nemocná ryba“, „*ta* ramena, *ty* ruce jsem si vyšel ohřát na balkon“ atd. atd.

Pláž ho nezajímá, klidně ji přirovná k umyvadlu; k *umyvadlu*!

Gigantické stíny lana a stěžně ve světelném vrtu na hladině.

Dvojměrné moře v měsíčním osvětlení.

Kamenná mola na pilotech světél.

Bílé jamby.

V bazilice půlmetrové kropenky-škeble, rez v perleťových volánech, na dně solné kaluže; ne

a ne se rozhodnout, jestli je to kámen a glazura,
anebo schrána skutečného živočicha.

Škeble proti zlodějům – na betonové zdi ko-
lem vily.

Večer ruka sbírala okenici.

Příd' se peče na bílém ohni.

Stěžeň, lano – jehla, nit.

.....v poli útesu;
rozlité hnědé řasy s kapslemi,
v nichž proti světlu stéká olej,
shrnuje vlna z kamenného čela
a zpátky už se nevrací –
zarůstá pískem. Jiné kameny
jsou holé a oschlé a příliv
z nich loupe pásy pokožky
a odhaluje studenou tkáň.
Barevné.....

Nejprve šla do vody ona, on zůstal na dece; pak
se opatrně koupal on, ona se natírala krémem
a četla; nikdo jiný tam nebyl; dvě pobřeží.

Stíhačka nad pobřežním mořem se obrací vzhů-
ru bílým slizkým břichem a posílá ke břehu
jedno hejno racků za druhým.

Do cizího slabičného rozvrhu doplňuji, co mě
první napadá:

Lovící racek, změněný

ve výstřik pěny, vzápětí tuhne,
a jako by se odrazil
bez hnutí stoupá nazpět k ostatním.

Mlha, odliv, vyceněná stěna mola, lesknoucí se pásmo bahna, pruh nažloutlého moře, dál nic, větrovky a psi, vertikály orientačních lamp na rohových domech zůstávají rozsvícené.

Zplihlé nánosy mořské trávy: ležící buvoli, bizoni.

Zábradlí na pláži, rzí proměněné v shrbenou postavu.

Přístav jak po vymření, ze zavřených kajut se ozývá hudba, svítí obrazovky počítačů; dusno.

Bar čpí jídlem, kouř se povaluje u cigaret, pod košilemi prosvítají tílka.

Tak, mořského koníka dnes neprotne ani kotva, ani trojzubec, ani maják s paprsky světla, ale cár páry.

Sirény.

Jak píše Chodasevič v poznámkách k *Těžké lyře*: „Ráno bylo oslepující, ale vanul silný vítr“; tři sta metrů zářícího moře, za nimi mlha.

Pevnina zahájená pevností.

Rameno bagru se zabralo do pomalé mysli a vrchovatou lžíci hlíny vysypalo na kužel hladkých kamenů, pak zmateně dvakrát naprázdno přeběhlo mezi břehem a lodí a vrátilo se do svého rytmu.

Nákladní loď se bokem sune od břehu, lžíce

se několikrát noří pod hladinu, vylévá vodu a zaklesne hluboko pod úrovní paluby.

V přístavu: stejně jako se na mě valí věci, které neumím pojmenovat, zaplavují mě slova, u nichž si vůbec nejsem jistý věcí; tentýž nápor.

Poštolky v proudu horních větví,
nad plným hnízdem, výhružně
opřené proti vlastnímu peří,
kaldnému proti světlu, s usazenou
hnědí po hladinách povětří.

Pak

stojící nad hradbou tak jako
odrazy hradebních kamenů.....

.....

To loď se vylévá z břehů.

Pomalou plovoucí plošina ze sebe souká řetězec bójí, který se v přesvíceném vzduchu trhá a spojuje.

Stmívá se: světla se dusí v světle.

Členitý reliéf pobřeží, mým směrem vypouklá vodní plocha, opačně vypouklá obloha, uprostřed linie mostu, na všem jediný odstín – modři? černi?

Odstíny objemů houstnou v most.

Do škvíry proudí světlo ploch.

Objemy mizí, plochy, kontury, most se rozpouští.

Plocha, světla.

Moules – jako fialové nehty, různá tloušťka, *huîtres* – ústřice, slepence, *coques* – rýhované, *patelles* – kužely na zaplavovaných kamenech; opsat si další, podívat se do slovníku.

Po půlnoci racek opisuje malé kružnice nad propustí a pak trhaně odlétá – jako by se nemohl rozhodnout pro směr, jako by letem kreslil listy na gigantickém stonku.

Nelze vlastně, několikrát jsem to zkoušel, přeložit báseň *úplně jako by s rýmy*, které by se ale nakonec nedostavily; když je třeba přeložit rýmovanou báseň nerýmovaně, musí se s tím záměrem pracovat od začátku.

Ubohé přechodníky, na něž se tak dobře rýmuje; z překladu vždycky nakonec vyškrtnuté nešikovné pohádkové bytosti: skřítki Přechodníčci.

Zvuk, který se – zvlášť večer – v dlouhých, ale pravidelných intervalech ozývá z přístavu: pád prkna na hromadu prken.

U Chodaseviče s jeho odblesky a ozvěnami věcí je často nebezpečné rýmovat dvě konkréta, zvlášť ve čtyřveršových slokách, o dvojverších nemluvě.

Slovo „ruka“ pokud možno udržovat v rýmu.

Bar v okenici ještě svítí: stolky, sklapnuté slunečníky, couvající auta.

Brzy ráno přístavní budovy i lodě jako z vápence, bílá voda.

Té božské škebli, kterou se mi podařilo najít jen jednou, se zřejmě říká Škeble svatého Jakuba (*coquille Saint-Jacques*); pokud se nepletu, právě tu mají v některých barech místo popelníků.

Ne, ve většině barů mají místo ní popelníky z plastu.

Po jedné straně kamenného mola dlouhá řada ráhen, uchycených kovovými lany; na některých čtvercové čereny – zdálky monstrózní hmyzí nohy, zblízka atlas skřípotu.

Slova pro zvuk šicího stroje, celé dopoledne (Chodasevič: *Švadlena*).

Přístav: natřená plocha a pracovitá rez.

Gumové kmeny-nárazníky, zavěšené na řetězech podél stěn propusti: paprsky rzi a stíny.

Na pláži ohlazené zlomky rzi, proměněné v kdeco; a teplá rez úvazních sloupků, stejnoměrná a lesknoucí se jako nový nátěr.

Strupy.

I voda jako by rezla, ale v ní: klouby, po kterých stéká olej...

Holubi prudce dolů ze střechy, zvuk jako by vylétali z kožených pouzder.

Dvě zaparkované motorky z jedné série vybuchovaly v slunci, které je zároveň drželo pohromadě.

Svět se skládá ze rzi a záhybů nátěru – obměna Brodského.

Pláž: nohy, pásy, pásy.

Opálený staroch hledá trianglem na dlouhé

tyči kovové předměty zapomenuté na pláži; trojúhelník nad pískem praská a chrčí, občas vypískne.

Rybáři, udice zapíchané v písku, se o něco hlasitě hádají; všichni drží sklenici s pivem, jednomu z nich se v ruce třepetá malý platýz.

Mezi pokrčeným ramenem přehradní lávky a vykrojením mola úplné romantické jezírko: hlavice větrolamu, která se v něm odráží, vypadá jako zámecká věžička.

Zbytky světla; molo se zkrabatilo pod protější maják, blikající bóje to netrpělivě opakují; odněkud příbory a talíře.

Zdola vážka navijáku; strekoza / strekotať.

Staré tovární nádvoří, sloupy, štuky, pinie a kaštan, FIFA prodejna a část sloky z vyškrtnuté básně: „Vlaštovka ještě jednou vlétá / doprostřed sloupu, ještě jednou / roztřepí římsu, přisedne, zmizí...“

Rybář ve tmě sklepává udici a kolem něj se míhají oranžové nitky: prut jako by byl na konci rozžhavený.

Úchvatný dokument o vulkanolozích Katie a Maurici Krafftových: práce, místa, vztah; poprvé jsem viděl plameny ohně na vodním dně.

Šero a obrovské roztočené hejno čistě bílých racků – úplně rozebrali nábřeží.

U oceánu (začátek povídky)

„Oceán šumí, jistě – ale naráz z tolika vzdáleností. Večer se různé dřeviny různě pohupují, borovice, palma, nízký těžký keřík... hotelová vlajka na stožáru dojemně kývá oslí hlavou... vypnutá kůže městské pláže, čalounění za stahující se vlnou, rozsvěcování a vyhasínání písku, vybírám škeble z té sedačky pod slabou lampou.“

Seděl jsem proti vodě a dělal si takové zápisky. Později jsem se díval na dokument o francouzských vulkanologích Katie a Maurici Krafftových. Poprvé jsem viděl plameny ohně na dně moře; kameny vyhořívající tam klidným plamenem celé hodiny. Ale všechno dobrodružství, všechno snění se točilo kolem už mrtvých manželů, zobrazených na starých barevných filmech a fotografiích. Polní laboratoře pod otřásajícími se horami, malé pracovní stoly, kamery a magnetofony, police, diáře, přístroje a pouzdra, dva krásní štíhlí lidé, vždycky vážní a usměvaví; práce, místa, jejich vztah, společná smrt při natáčení a nahrávání sopky a pastelová, jakoby opršelá barevnost záznamu toho všeho. Film skončil a – jak to říct jinak – díval jsem se přes terasu k oceánu Mauriceovými očima a cítil neodbytnou pobídku k další práci. Jako bych právě něco vyčerpávajícího zakončil. Rybář daleko ve tmě sklepával udici a kolem něj poskakovaly oranžové nitky: prut byl na konci rozžhavený. Neslyšný příliv; přepnuto na pevninu, keře, hmyz. Racek opisoval nad propustí malé kružnice a pak váhavě odlétal – jako by se nemohl

rozhodnout pro směr, jako by letem kreslil listy na gigantické lodyze. Šel jsem spát.

Druhý den jsem ho uviděl poprvé. Snídal jsem mezi strýci v bistru *U delfínů*. (Znal jsem vlastně jenom jejich záda s našlehanými světle modrými košilemi a opasky, jimž se věčně nedostávalo poutek.) V šeru obrovské roztočené hejno albatrosů úplně rozebralo nábřeží dole. Zprvu jsem sledoval jiného starce, který ze sloupu u úvaziště strhával prstenec smutečních oznámení. Foukalo a jemu nesloužily nohy a papír se bavil: někdy se odloupl v celé vrstvě tlusté jak dřevo a stařec vyviklával ta dvířka z pantů, pak se zas dlouho poddával jen po tenkých útržcích. Vítr sílil, sloup stál skoro holý a vratký stařík se měnil v bizarní papírovou pinii plnou vzduchu, když se oko vydalo jinam. Rybářský člun *Coucoun Coucounette* proplul vzdálenějším zdymadlem a přirazil k molu: maličké krevety, které rybář vyklápěl z hlubokých přepravek do mělčích, hýbaly tykadly, přelézaly se – z balkonu se zdálo, že nad nimi víří hejna mušek. Vtom něco přeškrtno celý výjev, něco, slepec, mrzák, obří ploštice.

Loudával se pláží. Detektor, kterému – zdálo se mi – nevěnoval mnoho pozornosti, připomínal jakousi obzvlášť protivnou protézu: horní část rukojeti byla několika koženými řemínky připnutá k ramenu a pasu, spodní pohyblivou partii přístroje upoutanou k dlani, mezi palec a ukazováček. Triangl na konci se ledabyly potácel nad pískem a prskal; bylo až nesnesitelné, jak si nástroje a práce nevšímá – skutečně vypa-

dal jako slepý mrzák, když se tak díval na moře a něco křičel na vyrážející lodníky. Ale jakmile se prskot a sršení detektoru začaly sbírat k vysokému tónu, ustalovat se na něm, sevřel rukojeť a pomalu, napjatě kroužil nad pískem. Pak strojek zaječel, stařec se sehnul, zašátral v nánosů a něco vytáhl. Náhle pracoval tak rychle, sebranou věc, snad to byla věc, hodil do brašny, aniž by ji zkoumal – a zas se díval do odpoledního provozu v zálivu. Někdy sbíral i zajímavější škeble, větší slepence ústřic, kusy provazu, hvězdičky, jichž tu některé dny bylo poseto.

Sledoval jsem ho několik dní a představoval si příběh plný popisů, který na konci získám. Ale naše setkání, které jsem tak vypracovával, skončilo zle. Nelíbil jsem se mu, nevěřil mi, nechtěl se mnou vůbec mluvit. Má prý povolení, pracuje pro město. Pak řekl, že o mně ví, ví, že ho šmíruju. Ale přece jen jsem se něco dozvěděl – na mou otázku, co s věcmi z pláže dělá, řekl, že cetky pro teplouše jako jsem já. „Něco od vás koupím,“ řekl jsem rychle. Neotočil se.

Dal jsem mu jméno Patrick...

Věci, potažené rzí, na zdech a ve zdech betonových doků: kolejnice, konzoly, obrovské šrouby, matice, vložky; štěpy; prasklé kotevní závaží; dílce z ohýbaných tyčí se chvějí na tenkých drátech; do stěn vsazené úvazní sloupky s kulovými hlavicemi vypadají jako malé lisy; silné trubky, vystupující v různých délkách a konfiguracích ze zdí; tlusté kruhy v kruhových úchytech u ústí

kójí, kam ještě dopadá světlo; lehké potrubí, usazené ve sponách těsně pod stropem, je místy propadlé, cáry rzi, hadry; obložení zkosených hran; trčící hranoly, pásy, čtverce na šroubech; úhelníky nosníků; plechové ukazatele šířky a výšky lodí; strop: nýtované překlady, vlnitý plech; schůdky ze svařených trubek; řetězy a háky; kovová vystýlka otvorů; husté i řídké rošty; výztuha pod obitou hmotou; helmy prázdných lamp...

Sai e Nataitwe
Saime Mazaitw
Sait Nazaitw
Saint Hažařiw
Daubt Nauautw
Daunw Nauazwk
Saine Nauaztw
Daiknzt Nauatej
Saubt Bazatrw
Saknt Nazauta
Daknt Nazatrwe
Saint Nazatue
Saint Nazaire

Síť s barevnými plováky je vypnutá v nosné konstrukci jeřábu a tři rybáři z ní několik hodin vybírají škeble, řasy, malé kraby.

Závaží – pohupující se na lankách nebo zanesená pískem – pod rybářskými boudami; jejich tvary.

Noční provoz mezi řekou a mořem: tři rybářské čluny dávají přednost nákladní lodi, která se vzápětí křížuje s jiným stejně velkým plavidlem, krátké, tlusté zatroubení, v němž je příliš mnoho vzduchu; výjev zabírá obrovský prostor.

Rybář vykládá hnědé škeble ze schrán, zapuštěných do lodních útrob, řada naplněných přepravek na molu, škeble se třpytí a přes ulici připomínají vodové blumy, každou chvíli se u nich někdo zastavuje; nakonec jednu bednu po druhé setřásá a opatrně dosypává.

Změny proporcí: přečpaný prostor přístavu, kam jako by se shrnulo vnitrozemí, a plocha moře; věc vedle věci na palubách a prázdné prostranství s halou, třemi žlutými obdélníky automatických vrat, nepřerušným nátěrem, nosníky jeřábu a širokým obloukem kolejí.

Je odliv, nejbližší bóje se válejí na kamenech, popraskané, ulepené, z každé pomalu vytéká řetěz.

Ráno, v půl šesté: světlo východní strany a světla na pevnině míří k sobě, pak se shodnou na stejném odstínu a rychle pokračují dál.

Celý den zataženo – bar *Hermes* končí dřív; a vůbec: psací stroj *Hermes Baby*, v úplně jiném baru stroj na kávu *Hermes*, v televizi *Hermes House Band* s remixem *Live is life*.

„Okna“ haly, udělaná prostě tak, že na určitých plochách je plech ponechán jen v jedné

vrstvě, kterou prosvítá světlo – nikdy předtím jsem to neviděl.

Báseň, kterou mi ve snu ukazovala Ch. R.: dvě čtyřveršové sloky, krátké verše, první půlverší znělo buď „Rez cívek“, nebo „Rez zátek“, poslední nebo předposlední verš končil slovem „pontony“.

Rez cívek.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....pontony.

.....

Rybář ze člunu *Coucoun Coucounette* už zase plní přepravky škeblemi a rovná je na přístavní molo, bývá jich šest nebo sedm; jako poslední vždycky vynáší bedýnku s většími úlovky, nikdy víc než jednu a nikdy ne plnou – dva nebo tři kusy pečlivě rozložené po šedivé ploše.

M., je tu teprve pár hodin, odhaluje v osvětlení přístavu dílo nějakého světelného designéra a bohužel má zřejmě pravdu.

22.20 – *Coucoun Coucounette* vyrazil k vzdálenější propusti, která se vzápětí začala rozevírat;

kruhová ústa na zádi vyplivují vodu, dvě světla, bílý oblouk za lodním šroubem klesá ke dnu.

Nad přístavem se téměř kolmo zvedá osvětlené rameno nejvyššího jeřábu, u kořene je konstrukce zahlcená světlem, postupně vystupuje, na hrotu nespojené a chvějící se čáry.

Štěrková cesta mezi řadou slepých vil a bloky nádražního plotu, do kterých potrubí vráželo své květy.

Sarančata s jakoby modře zaprášenými zadečky a vnitřky křídel, apatický motýl, ještěrky – zelené jako uvařený špenát.

Také ti dva zedníci na zdi rozestavěného domu v poledne vrhali neúplné, bezhlavé stíny.

Vlny za vlněním pobřežních pinií; jejich koruny se v silném větru nesklánějí, jako by na jednom konci praskly a vylévaly vzduch.

Kymácející se racek připomíná tvrdý papír.

Hustá řada bójí za zavřenými okny: každá se kýve ve svém rytmu, po stupních zanikají v mlze; za nimi možná silueta nákladní lodi, možná obrys protějšího břehu.

Spršky drobného deště odměřují odpoledne; jako by se střídal suchý a mokrý vítr, nábřeží neustále mění odstín.

Na osychajících matných nátěrech – hal, mostu, palub, rozložených okenic – svítí stružky a obruby rzi.

Odrazy rzi na kalužích.

Opálení – rez.

Téměř žádná bílá věc v bílém bytě nad přístavem (zábradlí balkonu, rámy oken, balkonový stůl a židle, topení) není lakovaná. Samé matné nátěry. – „Proto tady tak chutná lesklá káva v bílém porcelánu,“ řekl někdo.

Také člun, co obloukem míjel staré kamenné molo, vypadal jako z kamene.

Za dvěma restauracemi dva bary, za *Barem de la Loire* zrušený hotel *Pilotage*, za přístavní observatoří komín zrušené továrny, za mechem kamenné kvádry, za molem maják a k tomu všemu ještě bílý větrník, který nezastaví ani ruka, ani bezvětrí – výběžek pevniny na druhé straně zdymadla, který se jmenuje *Petit Maroc*, Malé Maroko.

Na trhu: odlišné zvuky plastických lopatek, které vjížděly do hromad lehkých a těžších škeblí, velkých a malých ulit, do kuželů krevet.

Sklonil jsem se nad přepravkou s průsvitnými krevetkami – pocit, že se dívám do mikroskopu.

Kostelní vitráž v Croasicu: břeh, obzor oceánu; střed patřil světcí v hnědé kutně se zářícím křížem v ruce sepjatých na břicho, jeho postava spojovala přední a zadní plán, jako by vystupoval z vody, odcházel do vln; u pravého předního okraje klečící ženy a dívky se sepjatýma rukama, u levého modlí se rybáři; červené členité

smyčky lan na pobřežních balvanech; za zády světce ztroskotané lodě v různých skloněních, v kýlu té největší zel černý otvor rámovaný oranžovými štěpy prken.

Za soumraku před restaurací *La Tonnelle*, už zavřené na celý příští měsíc: průčelí s dřevěným tmavozeleným ostěním, a stejnou barvu mají i plastické stóry spuštěné ve spodních oknech, v patře zamknuté okenice, v jednom menším okně do závěsu pootevřené okno, v zadní jídelní zahrádce květiny v květináčích na dešti, tři vyháknuté role pruhovaného plátna se opírají o přístřešek, pergolu spolkl břechťan.

Přehuštěná tkanina hladiny ve zdymadle.

Dráty s ozářenými hřbety a rozžhavené nitě klesají ke dnu.

Jehly zašité v látce.

Nit těžší nežli jehla.

Nitě měnící se v jehly.

Podle kalendáře přílivů a odlivů oceán pomalu stoupá – za čtyři hodiny příliv vyvrcholí.

Souostroví přístavu.

Zaoblené dveře kabin na pracovní lodi – zotvřené dveře trezorů.

Roztočené krabice větroměrů.

Bílé číslice na stupnici ponoru mizejí, hladina vody v propusti a hladina rzi na boku se začínají překrývat, lana se stahují z úvaziště, loď kříží zdvižený most.

Světlo na noční hladině ve vnitřním přístavu, vedené lehkým větrem – otisk obrovského palce.

V propusti dvě lodi naráz: černožlutý *Charles Babin* a oranžový *Aztek*, kterého právě uvazují; na všechna „proč“ ohledně režimu a prací ve zdymadle, která se správně ozývají z kuchyně, odpovídám nepřesně.

Vlhká mlha zahalila světla, noční přístav zalitý v zábrusu, dva rybáři se domlouvali na rozpitém molu.

Noc, mrholí, vodnatá světla na člunech a halách.

Ponořená páteř protějščího břehu.

Podivně krátké, trochu směšné nahození; rybáře objal jeho vlastní stín.

Park v Nantes:

Kmen túje – z kůže stažený sval
praská pod tíhou něčeho,
co není vidět. Do břehů
hladina vjíždí jak kruh cirkulárky.
Ne ptáci ticho, ticho vodní ptáky
trhá. Kal rybu, ne ryba kal.

Příliv postupně sytí písek, za vracejícím se výběžkem vlny jde pomalejší vlna vpíjeného lesku, krátký odraz útesové skály; a potom promáčené plochy, v nichž odraz drží.

Vypadávání vody z útesu mezi nárazy vln.

Člun *Coucoun Coucounette* proplul vzdálenějším
zdymadlem a ke svému molu dorazil v 8.15.

náušnice

do paty útesu vzorek jak z želvoviny zas a znova naráží divoce
Marianne Mooreová

Mezi městskou pláží a prvním útesem
se skládkou prasklých bójí a sochou
rybáře (u nohou koš kovových ústřic,
co bývá vidět jenom za odlivu)
řada bud na pilotách ohryzaných solí,
každá skrz naskrz probodnutá tyčí čeřenu,
vypadá jako spáleniště haly
nebo vrak naftařského člunu.

Staré molo, kamenný trychtýř, začíná piniemi,
které, škubající se ve větru, věčně ohnuté,
jako by roztřepeným koncem plnil k prasknutí
stejně vytrvalý protivítr. V borovici,
v proudu vrchních větví hnízdí poštolky,
výhružně se opírají proti vlastnímu peří,
kálnému proti světlu, s usazenou
rzí po hladinách povětří.

Vzápětí stojí nad hradbou mola
jak odrazy vystouplých kvádrů.

Mohl by to být zajímavý obraz,
všechny ty odstíny hnědé,
vlny, co se rozšiřují po pláži
jak zašlé umaštěné podnosy,
červený talíř poletující
mezi světlou zelení dvou větrovek
a pes s nedůvěrou čichající k oceánu.

Ale nikdo tu nemaluje. Rybáři,
co někdy připomenou malíře u stojanu
(některý občas hloubá v novinách),
nevidí nic než splávky, stříbřité hlavolamy,
které se houpají už v lehkorukých nebesích,

tam, kde jak v staré básni,
v rozvrhu hodném slepých andělů,
lovící racek, změněný
ve výstřik pěny, hned zase tuhne,
a jako by se odrazil
bez hnutí stoupá nazpět k ostatním.

Chodí sem po odlivu, kdy se skaliska
s nánosem čerstvých ruduch válejí v bahně
jak stáda buvolů nebo jaků

a do vzduchu dotčeně uskakují
černošedé volavky, jako by se je vlasatí buvoli
šetrně pokoušeli setřást.

Připomíná plážového uklízeče nebo krysaře,
když strunou na dlouhé rukojeti
pomalu kývá nad promáčeným pískem.

Ale žluté světlo na konci tyče
a hvízdání struny, zprvu nezachytitelné,
ho mění v mistra, před nímž couvlo moře.

Za pásmem bahna, na němž lampa z mola
leží jako otisk obrovského palce,
cinká tmavá voda plná nádobí.
Ani hrůza, ani hudba.

Strunou krouží nad podezřelým nánosem
(zkouší to na něm už podruhé),
mezi převrženou mísou medúzy
a plátem řasy, který – i když se už smráká –
plave v horkém oleji mušek.

Škvíra nad vodním horizontem pouští světlo
z jiného pokoje, vlečný člun
se jí protáhne s utrápeným zatroubením,
v němž je příliš mnoho vzduchu.

Haló, haló,
tady jarní oceánský večer,
všichni utopeni.

A jako poslední proměna –
jen pro toho slepého sběrače, dá se říct,
se zdviženým nosem a ptačími pohyby hlavy –
nad prostorem vybuchne
(jak ohňostroj, říká si)
vůně vařených těstovin.

Pak struna polekaně vypískne.

3/2005

Voda přílivu nabíhá
na vrstvy útesu,
a pak v kusech vypadává
jak zásuvky trouchnivé šperkovnice.

Nechci si s ničím z toho
měnit místo, i když chci;
raději bych, aby starost a péče
ve mně postupovaly, stahovaly se

stejně vláčně a jednotvárně,
lhostejné k cizímu jemnému oku,
kterému blednoucí písek za ústupem vlny
připomene svítání nebo svlékané rameno.

17/1/2005

Poznámka

Většina textů z *Berlínského sešitu* vyšla v německém překladu v knize *Amselfassade. Berlin-Notate* (Berlín, Friedenauer Presse 2006; přel. Christa Rothmeier). Česky byly publikovány především v olomouckých Listech, některé z nich odvysílala česká redakce BBC.

Jedna z verzí Strof byla otištěna v revue Souvislosti 4/2003.

Děkuji Německé akademické výměnné službě (DAAD) a Domu zahraničních spisovatelů a překladatelů (M.E.E.T.) v Saint-Nazaire za poskytnutí stipendií. A obzvláště rád děkuji několika skvělým lidem: Nině Hartl, Lauře Muňoz, Christě Rothmeier, Nele Härtling, Karolině Fell, Patricku Devillovi, Catherine Servant, Chantal Golovine a Katharině Wagenbach-Wolff.

Poznámka ke druhému vydání

Text *Zlodějček* vyšel v publikaci *Writing away from home. International authors in Brussels* (Brusel, Het beschrijf 2010; překlad Justin Quinn). Text *Seminář* v A2 (č. 39, 2006; pod názvem *Seznam, který vede až na konec cesty*).

P. B.

Photo © Radek Brousil, 2012

Křehká melancholie a snivá rozkoš z pomíjivého naplňují Borkovcovy řádky – řádky chodce kráčejičího po mořském dně událostí.

Benedikt Erenz, Die Zeit

fra.cz

Photo © Radek Brousil, 2012

Křehká melancholie a snivá rozkoš z pomíjivého naplňují Borkovcovy řádky – řádky chodce

Česká próza

Jana Šrámková, Zázemí

Veronika Bendová, Nonstop Eufkrat

Petr Král, Arco a jiné prózy

Catherine Ébert-Zeminová, Bludný kruh

Emanuel Mandler, Poslední Branibor a jiné příběhy

Václav Durych, Černé tečky

Bohumil Nuska, Malé příběhy

František Kautman, Alternativy

Připravujeme

Yveta Shanfeldová, Americký deník

Karel Milota, Hora

fra

fra.cz

